

Šumarski list

Organ

hrv. slav. šumarskoga društva

Izdaje
hrvatsko-slavonsko
šumarsko društvo.

Uredjuje
F. Z. KESTERČANEK.

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1905.

Naklada hrv.-slav. šumarskoga društva.

Dopisnica uredništva.

P. n. g. G. V. u Ogulinu. Vašem zahtjevu nemogosmo iz obće poznatih razloga udovoljiti, — Žalimo budete li Vašu odluku doista izveli. Trpiti će samo stvar, koju nam je zajednička dužnost unapredjivati.

G. L. u Belovaru. Najljepša hvala na obavjesti.

J. Š. u Belovaru. Reklamirani broj lista dostavismo Vam odmah na 14. studena po treći puta — krivnja mora da je na pošti ili prima Vaš list tko drugi? Izvidite svakako što je.

A. P. i G. N. u Münchenu. Broj 11. „Š. 1.“ poslasmo Vam odmah na 11. studena, a za buduće biti će po Vašoj želji. Dalnje obavjesti očekujemo, pozdrav uzvraćamo.

J. K. u Vinkovcima. Najljepša hvala — uz srdačui pozdrav.

M. H. u Budimpešti. — A. K. u Sungari. — U. Z. u Gyulavesi. — I. B. u Hvara i G. G. u Majuru. Vaše adrese uredismo kako javiste.

R. S. u Bajinoj Bašti u Srbiji. Čim pošaljete člaarinu tražite i manjkujući Š. 1. pa će Vam se odmah poslati. Potan u adresu g. L. J. zaboravio ste nam javiti s toga mu i nemogosmo još poslati list.

V. B. u Petrinji. i P. A. u Glini. Za ovaj broj stiglo već prekasno — donjeti ćemo u slijedećem broju.

Gospoda, koja bilo krvnjom pošte ili inače ne bi najdulje do 10. dana u mjesecu primila odnosni broj lista, neka to odmah prijave uredničtvu, da im se takav dok zaliha dotiče može ponovno dostaviti. Putem pošte su takove reklamacije proste od poštarine.

Isto treba za vremena javiti i sve promjene, odnoseće se na obitalište adresata.

Sva uredničtva tičuća se pisma i pošiljke valja dostavljati izravno p. n. uredniku profesoru F. Ž. Kesterčaneku — Zagreb — Mesnička ul. 18. I. Ostala pisma kao i novčane pošiljke pako samo „predsjedničtvu hrvat. slav. šumarskoga družtva“.

Natječaji.

Zemaljska vlada u Bosnu i Hercegovinu, raspisala je natječaj za popunjene više šumarsko vježbeničkih mjesta u XI. dnevnom razredu, u bosansko hercegovačkoj državnoj šumarskoj upravi. Mesta se imadu, u smislu naredbe objelodanjene na strani 375. Š. 1 br. 8. t. g. popuniti sa 1. sječnja 1906. Odnosne propisno obložene molbenice, imadu se najdulje do 10. prosinca podnjeti zemaljskoj vladi u Sarajevu (Ostalo vidi Oest. Forst- u Jagd-Zeit. br. 54. t. g.)

Kod uprave biskupske vlastelinstva djakovačkoga imade se danom 1. veljače 1906. popuniti mjesto vlastelinskog nadšumara. Početna plaća 2400 K. Deputat i stan u naravi. Bezplatni podvoz i odšteta za obskrbu po postojećem cieniku u službenom poslu. Definitivno namještenje sledi, nakon izmaka pokusnog vremena od jedne godine. Molbenice valja najdulje do 10. prosinca t. g. upraviti na interkalarno upraviteljstvo temporalija biskupije djakovačke u Djakovu. (Ostalo vidi Nar. Nov. br. 259 od 11 studenoga 1905.).

Kod gospoštije Ludbreg, povjerbine knezova Bathany-Strattmann ima se popuniti mjesto šumara. God. plaća 2000 K., stan u naravi, drva za ogrev, 2 jut. oranice, podvoz. Molbe do 1. siječnja 1906. kneževskom inspektoratu u Körmendu. (Ostalo vidi N. N. br. 272 od 27. studenoga t. g.)

— 129 —

Šumarski list.

Br. 12. U ZAGREBU, 1. prosinca 1905. God. XXIX.

Preplata za nečlanove K 12. na godinu. — Članovi šumar. društva dobivaju list bezplatno. — Članarina iznosi za utemeljitelja K 200. — Za članove podupirajuće K 20. — Za redovite članove I. razreda K 10. i 2 K pristupnine. — Za lugarsko osoblje K. 2. i K 1. pristupnine i za "Šum. list" K. 4 u ime predplate. — "Lugarski viestnik" dobivaju članovi lugari badava.

Uvrstbina oglasa: za 1 stranicu 16 K.; za $\frac{1}{2}$ stranice 8 K.; za $\frac{1}{3}$ stranice 5 K. 20 fil.; za $\frac{1}{4}$ stranice 4 K. — Za višekratno uvrštenje primjerena popustština.

Odgovor na prigovore* mojim pripomenkama k naredbi o sastavku gospodarstvenih osnova za šume podvrgute javnom nadzoru.

Piše žup. šum. nadzornik u m. V. Dojković.

"Habent sua fata libelli" moram i ja uzkliknuti prije, nego li se latim pera da odvratim koli vrlo poštovanom bivšem uredniku g. Partašu toli i g. š. nadzorniku Borošiću, na njihove opazke i odgovor, kojima su popratili moje pripomenke k naredbi o sastavku gospodarstvene osnove za šume gore spomenutih posjedovnih kategorija, odtisnute u br. 2—4. i 5—6 društ. časopisa od god. 1904. Moram to učiniti već poradi oblika uredničkih pripomenaka koji nisu običajni ali prikladni, da poredak piščevih razpoložba podpunoma razkinu, pošto su uredničke opazke i usunute u moj još nedovršen stavak (str. 134.), a i inače tvore po ciele periode, koje čitatelju prigovornikovo mnjenje jošte prije sugeriraju, no je i dočitao pišćeve misli. I ako se bezuvjetno pokorava urednikovu autoritetu, ter dopuštam, da isti k članku svoje stajalište označi, to se držim ipak ovlaštenim da pripomenem, kako bi se iz clanova u listu odtisnutih moralio i glede njihovog oblika sve ono izpustiti, što bi podsjećati moglo, da se kani od članka stvoriti izpravljenu školsku zadaću, u kojem bi slučaju manjkala našemu listu ona ozbiljnost, koja

* Vidi "Šum. list" br. 5. i 6. g. 1904.

ima da bude u prvom redu uresom stručnoga organa. Svoje odvraćaje stegnuti će na koliko će se to samo dati i moći tako, da će iste ili slične prigovore obojice gospode prikupiti u jednu, ter se tada na njih osvrnuti.

G. n. B. pozabavio se je u svojem odvratu ponajprije sa formom mojega članka. Da nješto, što čovjek u hitnji pribere, može i dobro biti to nije ničim oprovrgnuto, kao što nije niti dokazano da je samo ona radnja valjana, za koju je dugo vremena trebalo. Sama hitnja ili sporost nisu dakle kriteriji koji o valjanosti koje radnje odlučuju, pa bi taj momenat moje radnje mirniji protivnik za cielo bio mimošao, pošto to o samoj radnji nikako neodlučuje. Ja te svoje hitnje nisam naveo da šnje izpričam možda koju moju tvrdnju, već zato: da budem izpričan, ako sam koji bitniji nedostatak propisā pregledao.

Sasma je kriv nazor g. n. B. o „umjesnosti“ kritike glede njeke norme izdane po kr. zem. vladu, na koliko se opazke i prigovori odnose na samu sučnost te norme. Nješto je drugog poticati na odpor proti vladinoj odredbi i propisom — česa meni g. n. B. valjda imputirati htio nije, a druga je reči: ova ili ona vladina odredba ne odgovara našim odnošajem ili nezaštićuje naše probitke. Jer kad bi o predmetu vriedilo ono što je g. n. B. uztvrđio, onda se mi nebi nalazili u ustavnoj državi, pošto bi svaka izjava občekoristnog samostalnog mišljenja bila zabranjena, pa bi se tada sve naše sudjelovanje pri javnim poslovima stegnulo lih na to, da pred svakom oblastnom padamo nice, ter da se istoj klanjam do zanosa. Držim da se je upravo tog pripomenka g. n. B. morao strogo čuvati već i zato, što je isti u velike prikladan da svakomu začepi usta, koj bi o predmetu htio ma s koje strane razpredati. Gdje je skromnost kod kuće i gdje se ljudi nedrže nepogrješivim, tamo se dapače i rado čuje mnjenje protivnikovo. Valjano li je, to će obéenitost od njega erpitи korist, nevalja li — oprovrćí čemo ga, pa smo tako poslužili stališu i struci.

Odlučujuću težinu svojih argumenata osovio je g. n. B. na objelodanjenje uredničke tajne, da sam ja svoju radnju „dva puta“ natrag povukao, da nju preradim i nadopunim. Da me je g. urednik i zatražio bio za ovlaštenje da tu tajnu odade, ja bi mu drage volje na to bio dao svoju privolu, jer javnost te tajne, na temeljito same radnje nikako ne upliva. No kad smo u odkrićima, to će napomenuti samo to, da moja radnja nije mogla dugo vremena ugledati svjetla, ter da je g. urednik P. živo želio, e se u obće nebi otisnula. Pošto se je tada vodila izmedju mene i g. n. B. nješto živahnija polemika o „revizijama“, to sam bio zamolio g. urednika da mi vrati članak, da ga pregledam, nije li možda u radnji ikoja takova pripomenka, koja bi na osobnu čutljivost ma-čiju dijelovati mogla, jer sam kao svagda i tada želio, da

se iz stvarnog razpravljanja svaka izključi, koje tamo nespada. Pošto u mojoj radnji ništa sličnog pronaći mogao nisam, to sam ju nepromjenjenu vratio na uvrštenje. Nakon ponovnog prigodičnog ustmenog razpravljanja sa g. n. P. o predmetu, povukao sam radnju, da iz nje izpustim jednu refleksiju, koja se je odnosila na razliku mnjenja dotično nazivoslovlja obstoјalog izmedju mene i urednika glede gospod. osnove, vidjene na izletu u šume bosanske. Nu sve da i jesam svoju radnju nadopunjao i preradivao, to takav postupak po me ništa porazna značiti mogao nebi, već bi nasuprot dokazivao, da sam s pomnjom i savjestno oko svoje radnje prigledao.

G. n. B. nije smio na str. 254. napisati nelojalne bojazni, kao da bi moja razprava mogla zavesti mladje drugove da uzrade proti postojećim propisom, pošto sam ja na str. 177. svoje radnje naročito rekao: „ . . . osobito važnog po naše zem. šum. zvaničnike, koji će taj naputak provoditi imati na korist naših šuma i njihovih šumoposjednika“. Po tome nije g. n. B. bio ovlašten da mojoj radnji podmetne konspiratorskih namjera.

Niti toga nije smio g. n. B. napisati, da su moje tvrdnje „izhitrene“. Ako značenje te riječi dobro shvaćam, rad izhitriti znači: „etwas schnell ersinnen, etwas Neues erkünsteln“. O čovjeku, koji radi 30 godina praktično u struci, ter koj diljem tih godina i strukovnu literaturu prati, a baš predmetu o kojem razglabasmo puno pomje posvećuje, veći dio navodâ citatima iz strukovne literature podkripljuje, ne smije se tvrditi, da nješto izhitruje o čemu u tri broja stručnog časopisa piše. Svaki čovjek jest proizvod svog uzgoja, pa i strukovnog. Ja sam o predmetu razpravljaо aperatom svog strukovnog pregleda, s kojim razpolažem, pa je na g. n. B. bilo da me izpravi, gdje nisam na pravom stajalištu bio. To pravo mu je pristojalo. Ali mene potvoriti s „izhitrenja“, mojoj radnji htjeti podmenuti tu namjeru, nije izpravno, pa je od te pogriješke g. n. B. morao očuvati onaj respekt kojim se svakako medjusobno susretati moramo, želimo li, da od javnosti za koju pišemo, poštivani budemo. Pa čemu da ja izhitrujem pri razpravi o vladinoj strukovnoj naredbi? Njezine provedbe osuđetiti niti sam namjeravao niti mogu. Ili da potamnim slavu sastavljačevu? Neće biti dakle od izhitrenja ništa, već je ono moje mnjenje, jasno i javno o predmetu izrečeno, kojemu nitko i ničesa podmitati ne smije, što ono nesadržaje.

Njemačka rečenica, s kojom sam svoju razpravu odpočeo, nije g. n. B. po éudi a niti razumljiva. Sjeti li se, da sam u jednoj prijašnjoj razpravici zagovarao desetgodišnje periode i revizije, tada će lahko shvatiti moje stajalište u tom pogledu. Ja sam s njome htio reći, da

je po mom držanju važnije i od trajnije vrijednosti, ako izvanjsko razdielenje šume bude valjano provedeno, nego ako idem danas računati, koliki će biti prihod na drvu nakon četvrte ili pete, po dvadeset godina, trajuće periode. A meni je ta važnost jasna već i zato: što se jednom provedeno valjano izvanjsko uredjenje šume unutar jedne obhodnje nemjenja, dočim prihod od te šume unutar obhodnje toliko puta iztraživati i računati moram, koliko imade obhodnja decenalnih perioda, odnosno, koliko se revizijah preduzeti imade (§§. 11., 3 i 48 c. nap.). Ovo prvo je stalno, trajno barem unutar jedne obhodnje, ovo potonje jest brojčano promjenljivo, a mjenja se razvojem prirasta i obavom dottičnih računičnih operacija svake desete, odnosno dvadesete godine. Ovo prvanje — izvanjsko razdielenje — držati će ovlaštenika već svojim oblikom, vidno i trajno u stezi glede prekoračenja u god. užitcima. Za izračunane etate slabo on mari, jer ih niti nerazumije. Eto to je bio smisao one njemačke rečenice, a zadatak joj da u kratko obilježi moje stanovište — suprotno onom — naputka.

G. n. B. nije pravo ni to, što sam kao uvod u razpravicu napisao historički prijegled o razvoju uredjajne nauke. Učinio sam to zato, da sudrugove koji s novijom stručnom literaturom neraspolazu, o stanju uredjajne nauke pregleđno orientiram. Držim da se pri tome nemože raditi o tome što je g. n. B. milo ili pravo, već ob onom, što je na tom uvodu zla ili pogrešna. Da je što takova na njem našao pa izpravio — i zahvalio bi mu se na tome. Ovako trebao je taj uvod pustiti na miru, ili barem dokazati, gdje, kada i čime sam ja zahtjevao po g. n. B. iztaknutu nezgrapnost, da se isti uvrsti i u službovni naputak?

Ovo što sam naveo na str. 69. mojih pripomenaka o uzročnom povodu izdanja Guttenbergove knjizice: „Die Forstbetriebseinrichtung nach ihren gegenwärtigen Aufgaben und Zielen 1896“ morao sam negdje u kojem od njemačkih stručnih časopisa čitati ili prigodom objelodanja gornjeg diela, ili prigodom časopisnog izvješćivanja, odnosno razpravljanja o najnovijem uredjajnom naputku izdanom za austrijske državne šume. Vrela za moj navod, da je naime prof. Guttenberg to dielce napisao uslijed poziva uprave austr. drž. šuma onom prigodom kad je ista poradila o tome da izdade za uredjenje svojih šuma novi naputak (onaj od god. 1901.), nemogu danas više navesti, pošto njem. časopisa, sada već nakon 8—9, odnosno 4 godine neimam pri ruci, jer toj kauzalnosti nisam podavao tolike važnosti, da bi si odnosni broj bio pohranio. I ako po sam naš uredjajni naputak i po moju razpravicu ostaje prilično irrelevantnom okolnost, da li je prof. Guttenberg napisao svoje dielce na poziv austr. drž. šumske uprave i tada prisustvopao izdanju „novoga“ naputka od god. 1901.; ili ga je aust. drž. šumska uprava u en-

kvetu za izradnju novog uredajnjog naputka od god. 1901. pozvala baš uslijed toga, što je on svoje spomenuto dielce izdao god. 1896., to sam se povodom tim, što je g. n. B. na str. 255. Š. L. glede mojeg gornjeg navoda tja i moju „vjerodostojnost“ u dvojbu stavio, obratio pismom na samoga prof. Guttenberga, da izvoli objasniti u kakovom se odnošaju spomenuto njegovo dielo nalazi sa njegovim sudiovanjem pri redakciji novog aust. uredajnjog naputka od god. 1901. — Visokoštovani gospodin c. kr. dvorski savjetnik prof. A. vit. Guttenberg piše mi u listu od 10. travnja o. g. sljedeće: Sehr geehrter Herr! Leider ist es mir erst jetzt nach Abschluss des Semesters möglich, die zahlreichen rückständigen Korrespondenzen zu erledigen, nachdem ich früher neben meinen Verflichtungen an der Hochschule, mit Forstkongress, sonstigen Vorträgen, Sitzungen etc. sehr in Auspruch genommen war.

Was meine Anteilnahme an der Herausgabe der Instruktion für Betriebseinrichtung der Staatsforste betrifft, so verhält sich die Sache so, dass ich zu den Beratungen, welche der letzten Ausgabe dieser Instruktion (im Jahrbuche der Staats- u. Fondsgüterverwaltung II. Band 1901.) vorausgegangen waren, beigezogen war, also auf diese allerdings etwas Einfluss genommen habe. — Dagegen war ich an der Abfassung der früheren Ausgaben, also auch jener von 1893 gar nicht beteiligt und habe über die letztere auch kein Gutachten abzugeben gehabt. Die Herausgabe meiner kleinen Schrift: „Die Forsteinrichtung nach ihren gegenwärtigen Aufgaben und Zielen“ steht also damit in keinem Zusammenhange, ausser insoferne, als ich damals meine Auffassung über manche Punkte, in denen ich mit der frühereren Instruktion nicht einverstanden war, darlegen wollte. Indem ich Sie noch bitte, die bedeutende Verspätung meiner Antwort freundlichst zu entschuldigen, bleibe ich in aufrichtiger Hochachtung Ihr ergebener A. v. Guttenberg“. Držim da sam na taj način pribrao i historičaru, koj će pisati povjest nauke o uredjenju šuma, pružio „najvjerodostojnije“ vrelo o uzročnom savezu, u kojem stoji dielo prof. Guttenberga spram njegovog sudiovanja pri austr. uredajnjom naputku, ter da nisam ničesa propustio, da mu pružim priliku, da po meni iztaknutu okolnost uzmogne historičkom vjernosti citirati i izpraviti. — Medjutim nije niti g. n. B., dok mene u tom poglavljvu izpravlja, sâm bio sretnije ruke, jer je u partiji gdje nabrala austr. uredajne naputke, nabrojao njih četiri, dočim postoje njih samo dva. Prvi meni poznati službeni propis za uredjenje austr. drž. šuma, izdan bje god. 1878. Ovi isti propisi izdani su godine 1893. dakle 15 godina kasnije u drugoj nakladi, ne kao novi propisi, već kao stari propisi od god. 1878. koji su bili u toj novoj nakladi samo nadopunjeni sa od god. 1878—1893. izašlim naknadnim naredbama, a da

temeljnih i načelnih promjena sadržavali nisu. Istom god. 1901 izdan je novi, dakle tek drugi, a ne „četvrti“ uredajni naputak, u kojem su izražaja našla ona temeljna načela, koja je prof. Guttenberg u svojoj već gore citiranoj brošuri objasnio bio. Sve ovo spominjem — riječima g. n. B. — samo mimogred, da se danas sutra nebi tkogod pišući bibliografiju nauke o uređenju šuma pozvao na tvrdju g. n. B. kao na vjerodostojno vrelo, pa da nebi morao vjerovati, da je austr. drž. šumska uprava u 23 godine (od 1878.—1901.) morala izdati četiri uredajna naputka za svoje šume, kako to g. n. B. tvrdi, pišući o „četvrtom“ naputku.

Nisam na krivom putu, dok tvrdim, da je svu žestinu u pripomencima obojice gospode izazvao moj navod, da je austrijski uredajni naputak našem šumarskom odsjeku služio kao podloga za izradbu našeg naputka, akoprem sam to iztaknuo na najdelikatniji način, i akoprem nisam nastojao, da tim navodom okrnjim sastavljačem zaslugu. Urednik g. P. tu moju tvrdnju odlučno nječe („znamo da nije“), dočim ju g. n. B. samo dielomice i uvjetno dopušta („kada bi to i stojalo, nebi to bio grieħ“, a dopušta sličnost i jednakost samo u partiji o predradnjama). Da opovrgnem tvrdnje obojice gospode, navesti će sljedeće: §. 7. str. 49. aust. uredj. nap. glasi: „Die Betriebsklassen sind in Hiebszüge zu zerlegen, unter welchen eine zusammenhängende Reihe von Schlägen zu verstehen ist“.

§. 3. b) Sjekored našeg naputka glasi: „gospod. jedinice razdijeluju se u sjekorede, pod kojima se razumjeva suvisli niz sjećnina“. G. u. P. će mi dozvoliti, da to nije samo podloga — kako sam ja u svom članku rekao, već da je to doslovni prieved, a dozvolit će mi to i g. n. B. ako sravni str. 73. aust. uredj. naputka: „Die Baumrinde wird . . .“ sa str. 175 našeg naputka: „Prihod od kore . . .“ — Da pak propisi o posebnoj porabnoj osnovi nespadaju u „predradnje“ dozvoliti će i g. B.

Moj zahtjev, da bi naš uredj. nap. 9. trebao u mnogome detailnih propisa nije mogao uspješno niti g. ured. niti g. B. oprovrći; g. u. ne zato, jer „empirici“ u obće neimaju svojstva a niti zak. kvalifikacije za obavu uredajnih radnja, pa se ovima takove radnje obzirom na propis §. 3. provedb. naredbe u obće niti povjeriti nesmiju; g. n. B. zato ne: jer detailni propis jošte uvjek nije šablona, kao što niti postolarov kalup svagda nije mjerodavan za samu obradnju cipele. — Za naše odnosaže bio je niz detailnih propisa zato potreban, jer su kod nas kr. kot. šumari i upravitelji šuma i uredajnici, ili bi barem po mojoj predmjevi i želji potonje u prvom redu imali biti. Oni spajaju dakle oba svojstva u sebi, što u drugim zemljama nije slučaj, jer ovdje postoje najčešće posebni drž. uredajni uredi. Baš ta okolnost utvrđuje me u

vjeri, a dokazati će to i na drugom mjestu, da naš naputak nije obrađivan prema našim šumsko - upravnim i gospodarstvenim prilikama, već da je on sastavljen za — uredajni bureau. Da se pako onomu šumskom upravniku, koj u istom tjednu radi oko 4 dana na uredajnim radnjama, a ostale dane mora da posveti administrativnom poslovanju, koj dakle pojedine radeve prekidati mora, upravo nužno potriebni detaljni propisi, o tome će g. n. B. uvjeriti izkustvo — koje ja imadem već trideset godina iza sebe i koje jest po mene i za naše odnošaje jače od ikoje strane udesbe.

Sasma je krivo i neizpravno tvrdio g. u. P. u opazci na str. 74., da je moj zahtjev, koj ide za tim da se „napusti nastojanje za jednakošću prihoda u kasnijim periodama“ samo glas pojedinaca u Würtenbergu. To nestoji, jer je taj zahtjev propisan u uredajnom naputku za zajedničarske šume u Würtenberžkoj, izdanom 27. svibnja 1878. o čemu se je g. urednik imao uvjeriti tim više, jer sam u mojem članku i stranicu dotičnog diela citirao. Da u Würtemberžkoj o izjednačenju prihoda u kasnijim periodama u zajedničarskim šumama nije moglo biti govora, dokazom je već ovaj propis uredj. naputka: „Die Ertragsberechnung wird nicht auf sämtliche Perioden des Einrichtungsplanes ausgedehnt; die zwei oder drei letzten Perioden werden einfach nur mit Fläche gedeckt. . . .“ — S onim pako što je g. n. B. citirao moj citat do kraja (na str. 264) podkriepio je upravo moje stajalište, uvaži li se gornji obći dio propisa o ustanovljenju prihoda za kašnje periode, i sadržaj mog stavka: „zato bi valjalo barem u ne abnormalnim slučajevima pri ustanovljenju god. etata računati samo sa gromadama i prirastom, koji su razpoloživi u odsjecima, na uporabu propisanima samo u prvom gosp. razdobju.“ Nu kad ja sve i nebi bio u pravu, kao što zaista svojim petitom, kojemu su oba gg. neosnovano prigovorila i jesam, to će nam odmah primjer iz prakse potvrditi, da je moj zahtjev da se napusti nastojanje za jednakošću prihoda u kasnijim periodama opravdan. U stanovitoj gospod. osnovi izračunan jest prihod sječivosti za I. dvadeset-godišnju periodu sa 16433m^3 (143_3 jut.) pa je izkazana drvna gromada prema sadanjoj inventuri iz sastojin opisa za II. periodu sa 16442 m^3 (138.47 jut.) a za III. periodu sa 18118 m^3 (139.08 jut.). Izvan svake je dvojbe, da je unutar gornjeg uredajnog vremena postupnost užitaka već tom inventurom nad svaku dvojbu sigurnom izkazana, što je po smislu našeg zakona glavni zadatak i svrha uredjenja, pa je ujedno jasno dokazana konservativna tendencija u uporabi te šume.

Prihod sječivosti izračunan jest za I. g. razrd. na 16433 m_3 , za II. na 24966 m^3 a za III. na 29489 m^3 . Sve da razlika u pojedinim periodama a naročito izmedju I. i II. g. razdobja nadilazi 10% , nisam iz-

jednačivao dohodka unutar pojedinih perioda samo zato, jer bih za obilnije dotiranje prve periode bio morao načimati skoro polovicu sadanjega fundusa instructusa II. odnosno III. periode premještanjem dotičnih odsjeka, koji, za sada sigurni i u sastojinama se nalazeći fundus instructus, bi mi bio imao za buduće nadomjestiti problematični popriječni prirast. — Bio sam stoga gospodarstveno sasma u pravu, ako sam izjednačenje tim više propustio, jer je prilično izjednačenje užitaka za II. i III. razdoblje, na koliko je to pri računu sa popriječnim prirastom i na dugo doba u obće moguće, jur postignuto, a sasma opravданo, da sadanji uživatelj te šume, koj je nekimi prehvati (prodaja i izprebranje hrastova) veće koristi iz šume jur crpio, tečajem I. periode stegnuće užitaka podnese.

Da u mojoj petitu za odustajom od izjednačenja prihoda u periodama kao i kontiranja većeg broja perioda sa drvnim gromadami nisam počinio nikakovog, a kamo li smrtnog grieha, neka dokaže sliedeći citat iz: Die Forstbetriebseinrichtung od A. vit. Guttenberga 1903. (kojeg diela pri pisanju mojih pripomenaka niti kod ruke imao nisam, a neznam da li je u ovo vrieme u obće izašlo bilo): „Eine weitere Vereinfachung hat in letzter Zeit vielfach insofern Platz gegriffen als auch die Zuteilung der Nutzungsflächen nur für die ersten Perioden des Umlaufes — dabei aber in der ersten Periode getrennt nach beiden Jahrzehnten — erfolgt, und die Berechnung sowie die etweige Ausgleichung der Massenerträge, sofern nicht ein strengerer Nachweis der Nachhaltigkeit erforderlich ist, auf diese beiden Jahrzehnte beschränkt wird. Die für die folgenden Perioden verbleibenden Nutzungsflächen werden in diesen Falle nur summarisch ausgewiesen, und deren weitere Zuteilung sowie eine etwa für die späteren Jahrzehnte notwendige Ausgleichung der Massenerträge bleibt den späteren Revisionen der Einrichtung vorbehalten. Man könnte dieses Verfahren als ein unvollständiges komb. Fachwerk bezeichnen (str. 143.)“ Iz ovog citata proizilazi: a) da je moj zahtjev teoretički podpunama opravdan, b) da bi se ovom methodom urednjajni elaborati za obé. šume puno brže sastavili i c) da bi usuprot ovog ujednostručenja njihovog obradjivanja u osnovi bili sadržani svi podatci, na temelju kojih bi se u slučaju potrebe jošte uvjek naknadno iz gospod. osnove mogli izvaditi i izračunati oni podatci, koji bi potrebni bili, da se dokaže i najstrožija potrajanost (kod prodajā, prehvata itd.).

G. n. B. moralо je pri koncipiranju njegovog odgovora ovladati upravo potencirano nerazpoloženje, kad je mogao dovesti u dvojbu moj pripomenak da sam od würtembergana recipirao i prema našim odnošajima obradio osnovu zakona od 26. ož. 1894., ter se smatrao ovlaštenim i pozvanim da tu moju tvrdnju „svede na pravu mjeru“ i da konstatira:

„da sam ja samo sudiovalo kod stvaranja jednog i drugog zakaona i ništa više.“ Lojalno i korektno bi bio g. n. B. postupao onda, da je prepustio onoj gospodi koja su tada s menom sudiovala u anketnim sjednicama, da me objede s neistine ili samohvale. No pošto je svoje objede g. n. B. osnovao tja i na pribavljenim informacijama, to moram da se makar i proti volji s tim predmetom u detalju pozabavim već i zato, da te objede od sebe odvalim i da javnosti pružim priliku da razabere na čijoj je strani istina, da li na mojoj ili na strani g. B. zajedno sa njegovim informantima. Da to uzmognem, od potrebe je ovo parče historije. Jednoj od anketnih sjednica bila je na pretres predložena zak. osnova „kojom se uredjuje uprava, gospodarenje i uživanje urb. obč. šuma i drugih u kategoriju obč. šuma spadajućih šuma i pašnjaka, izradjena po — recimo šum. savj. g. Z. i meni u Varaždinskim toplicama. Toj anketnoj sjednici prisustvovala su gg. Z. i F. ter ja kao izvjestitelj. Nakon kratke kritike kojom su gg. upravnici i pravnici tu zak. osnovu odsudili, upita p. g. ban pogledom na me: „a što kaže na te prigovore redakcija“. Bez ikojeg sporazuma ili dogovora sa gornja dva gospodina (jer zato u anketnoj sjednici niti prilike niti vremena bilo nije) uzvratim: „povlaći osnovu natrag“. Na to imenova ban posebni pododborkoje imati izraditi novu osnovu tog zakona, ter je delegirao u ist. ods. savj. pl. Halpera, Mažuranića i — Dojkovića. S tim zadatkom bude anketna sjednica dignuta. G. Z. pozva me nakon toga da dodjem sutra u šum. odsjek oko 10 sati, da se posavjetujemo što da se sada uslijed te nove situacije uradi, na što izjavih, da će do sutra prije podne donjeti novu, na sasma drugim načelima osnovanu zak. osnovu.

Povrativ se domu latih se posla, ter sam nakon probdivene noći po württemberžkom zakonu: „Das Gesetz vom 16. August 1875 über die Bewirtschaftung und Beaufsichtigung der Waldungen der Gemeinden, Stiftungen und sonstigen öffentlichen Körperschaften“, prema našim odnošajima izradio novi načrt zak. osnove: „kojom se uredjuje stručna uprava i šumsko-gospodarenje u šumah stojećih pod osobitim javnim nadzorom“ ter ga u 11 satih prije podne predao g. Z. u šum. odsjeku. Nakon što je tu zak. osnovu g. Z. pročitao, pošalje me š njom o. s. pl. Halperu, kojeg potražih u privatnom njegovom stanu, koj se š njom izjavi sporazumnim. Odavle se uputih o. s. i sadanjem podpredsjedniku banskog stola p. g. Mažuraniću, koji se je s radnjom detaljnije bavio, s istom se do malih pripomenaka izjavio sporazumnim. ter mene radi te uspjele i brze radnje i pohvalio. U svojoj čerdnosti odklonio sam ja svaku zaslugu ter ju preneo na g. Z. i odsjek, u čemu me je p. g. M. prekinuo opazkom: da je svaka čerdnost ljepo svojstvo ali samo tako

dugo dok je s istinom u skladu, pa da te osnove nije mogao u jednoj noći odsjek stvoriti, jer su nazori u onoj osnovi sadržani, koju je šum. odsjek bio predložio diametalno drugi i drugačiji no u ovom novom izvadku, na kojem jošte niti crnilo suho nije, i koje odkriva sasma drugu juridičko-stilističku tehniku (naravno ne moju već onu würtemb. zakona). Nakon što je g. M. tu osnovu odobrio, predao sam ju o podne u šum. odsj. g. Z. — Već treći dan obdržavana bje na temelju tog mojeg izradka anketna sjednica, pa je s odnosnim nadopunjci isti postao i zakonom. o čemu se medjutim može svatko uvjeriti, koj naš zakon s würbemb. sravni. — Nikada nisam tvrdio da je taj zakon izključiva moja duševna svojina, ali sam svakako ovlašten da uz okolnost što sam poznavajuć medju inimi i würbemb. orgazacioni zakon, u jednoj noći osnovu našeg zakona prema onoj obradio upravo onda, kad je šum. odsjek sa svojom organizacionom spretnošću bio na kraju, užtvrdim da sam taj zakon recipirao i obradio ja tim više, što je s predajom te moje zak. osnove u šum. odsjek unišla i knjiga: „Die forstlichen Verhältnisse Würtembergs, Stuttgart 1880.“ koja je tamo na stolcu uz g. Z. njekaliko mjeseci i odsjedila. Dosljedno tome nestoji tvrdnja g. n. B. niti njegovih informantah „da sam ja kod stvaranja jednog i drugog zakona samo sudiellova i ništa više“, već naprotiv tvrdim, da su kod izradbe tog zakona informanti (ako ih je bilo više) g. B. jedva i sudiellovali, već da je u pretežitom svom dielu moja vlastita tvorevina, što dokazuju i u mene pohranjeni koncepti. Bivša gg. š. vježb. J. i M. koji su iz moje žup. uredovnice odnosili arak po arak organizacionih izradaba, koncepta za provedbene naredbe itd. u šum. odsjek, najklašičniji će biti svjedoci o tome, tko je na našoj organizaciji radio, a tko je sudiellova o. Nu pustimo to! Meni do hvale, slave i zasluga, nije stalo. Kao čovjek koj sutra stupa u pedesetu, a danas sam sretan i zadovoljan što mogu da u srežkom gospodarenju provodim svoje stručne ideale — preozbiljan sam a da budem i — častohljepan. Ta i takova svojstva dadu se pribirati samo u tmurnoj atmosferi birokratskog štrebanja, za koje ja barem nikada sposobnosti pokazivao nisam. Celi svoj vijek sam bio prepošten a da se okitim tudjim perjem, dok sam naprotiv od čiste ljubavi s pram struke kojoj sam se posvetio, svagda nastojao da našim stališkim probitkom posvetim sve svoje sile, što će nesmetano činiti i buduće.

Nu vratimo se stvarnim i načelno opričnim našim nazorima. Nije u pravu g. n. B. kada na str. 256. opravdava potrebu detailiranog sastavka obće porabne osnove za prva tri razdobja, pozivom na zasjedajuće ustanove austr. uredj. naputka, tobože zato: jer da on za obtečene šume dozvoljava detailirani sastavak i za cielu obhodnu —

stog razloga, što naše obćinske šume nisu služnostmi obterećene šume, pošto ove šume ne imaju inog suposjednika van same ovlaštenike, i što te šume neimaju jošte i drugog zadatka van da za ovlašteničke potrebe skrbe. Sasma je nješto drugo u austr. drž. šumama koje su obtterećene služnostima. Tamo su dva ovlaštenika: država — konservativni gospodar i ovlaštenici, koji trebaju svake godine svoje prihode. Tuj ima da je gosp. osnova po smislu ustanova §. 9. š. z. sudija izmedju njih obojice, pa je naravno da je država, za da ovlaštenike što više stegne u njihovim prekoračenjima, za takove svoje šume propisala najkonservativniji način uredjenja. A nije u pravu g. B. niti onda kad sa Püschelom u ruci oprovrgava moj zahtjev, za što detailnjim obradjenjem našeg uredajnog naputka zato, jer ja nisam zahtjevao da naš naputak uči kako, već da propiše način kojim se imadu pojedini radovi obaviti. Spretna ruka moći će naći način i oblik kako će bez naučanja znati i podučiti. A u jednom i drugom je velika razlika, pa jer su u oba gornja slučaja bile premise g. n. B. pogrješne, morao je on i do krivih zaključaka doći.

Zašto je g. n. B. na str. 259. upao u ciepidlačenje kad moj stavak: „kao metoda za uredjenje zem. zajedničkih i sličnih šuma“ izpravlja: da navedena metoda nije odabrana za uredjenje, već za proračunanje i ustanovljenje prihoda šume, nemogu se dosjetiti. Za njemački izraz „Forstbetriebseinrichtung“ ili „Betriebsregulierung“ nemamo drugog spretnjeg izraza do li uredjenje, jer riječ „Betrieb“ zgodno prevesti neznam. Svaki ispitani šumar dobro znade iz kojih sastavnih dijelova se samo uredjenje šume sastoji, a uredjenje užitaka u kojoj šumi, sigurno je isto tako dobro rečeno, kao i: izvanjsko razdielenje, proračunanje i ustanovljenje prihoda šume. Svakako znači isto jedan i drugi stavak, samo što je onaj prvi — moj —, manji germanizam. Da ali usuprot svega toga izpravak g. n. B. nestoji neka mi bude dozvoljeno dokazati autoritetom. Na str. VI. svog diela: „Die Forstbetriebseinrichtung Wien u. Leipzig 1903“, kojeg diela pri pisanju svoje razpravice niti poznavao nisam, piše prof. Guttenberg: B. Die Methoden der Ertragsbestimmung und Betriebseinrichtung. 3. c). das kombinierte Fachwerk“. A kad prof. Guttenberg tu methodu ubraja u red methoda prikladnih za uredjenje šume (što valjda Betriebseinrichtung znači) tad će taj isti grijeh dobrostivo g. n. B. po svoj prilici i — meni oprostiti.

Glede prigovora sadržanih na str. 260 i 261. šteta je da se natežemo, jer mora da je svakomu jasno, da će nas po meni reklamirane deset god. revizije, ako ove u obće imadu zadatak da gospod. osnovu dotieruju, prije dovesti cilju, no dvadeset godišnje revizije. Moram pak

iztaći da se teži samo za mehaničnom računičnom operacijom, kad se pod svaku cenu zahtieva, da danas, sa današnjim popriječnim prirastom sastojine, iztražujem drvne gromade odnosno računom prihod, kojeg će ista sastojina podati u III. ili IV. po 20 godina trajućem razdoblju, kad će ta ista sastojina donle biti podvrgnuta raznim uporabnim operacijama (proredam, pripravnim sjekovima itd.) ter dvima, odnosno trima revizijama.

Potanji propisi koje bi glede čtšćenja i proredjivanja sastojina imao uredjajni naputak sadržavati, imali bi se protezati na one kristalizacione točke tih provedaba, kako ih je stručna znanost za pojedine odnošaje danas uglavila. Držim da se tuj neima obrednica osloniti na glavna načela što no će ih uredjajnik tek predložiti, već da mu je naputak imao reći: u tim slučajevima, pod tim okolnostima imati će se držati tih načела. Danas i strukovna literatura i praksa brnje od razpravljanja baš o tim zadatcima i njihovim provedbama. Neima glavne skupštine šum. društva da se o tome nerazpravlja, neima skoro broja stručnog lista da se o shodnijem načinu prorede neglagolja. Proreda u krošnjama, pridržanje podredjene sastojine, proredjivanje empiričko, ono na temelju izračunavanja temeljnica itd. imalo je naći izražaja i opredijelenja u uredjajnom naputku, sve da ti odsjeci i spadaju u nauku o ogoju i uzgoju sastojina a ne strogo u taksaciju. Da mi se ova radnja i preko volje nerazširi, povratiti će se tom pitanju u posebnom članku, čim prihvatom zato vremena. — Šumu, nas i seljaka (str. 263) doveo sam zato u savez, da iztaknem kako držim nepovoljnijm propis naputka, da preko sastojinskih skrižaljka istražujem stanje šume, kad to mogu puno točnije postići, ako te odnošaje iztražujem u šumi samoj, a ne pitam za nje tek tudje skrižaljke.

Što se tiče prigovora g. n. B. (str. 267) i g. ured. P. (str. 75) glede prirastnog postotka i tekućeg prirasta, to mi je izjaviti: da o pomješanju pojmovah o prirastu tuj nemože biti govora, već da sam ja govorio o ta „dva prirasta“ samo obzirom na dvojaku narav njihovog ustanovljenja. Dočim bi se u starim sastojinama imao prirastni postotak ustanovljivati iz broja godina odbrojenih na panju ili na piljevnom valjku izvrstanom iz debla prirastnim svredrom, valjalo bi tekući prirast u mlađim sastojinama ustanoviti analizom prirasta na oborenim stablima, kako sam u svoje vrieme, dok sam službovaо u zagreb. županiji sa gg. kot. šumarima radio u Jaskanskom šumskom kotaru.

Što se tiče formule Borggreve-Sahneiderove to sam ja tim časom, čim sam citirao stranicu Borggreveova diela odmah za svoju osobu i označio, da poznajem sve što spada na teoriju te formule kao i to, da znam kako ju valja pisati, pak moram razjašnjenja g. n. B u tom

pogledu barem za svoju osobu — kao nepotrebne i suvišne — zahvalno odkioniti. Isto se imade i sa opazkama stavljenima na P % u smislu čistoprihodnom kao i na s moje strane učinjenu uputu na str. 20. Ju-deichova diela. Kad bi pri pisanju mojih opazaka bio pošao s onog doktrinarnog stanovišta na kojem se je nalazio g. n. B. pri svojim odvratcima, i kad bih htio u onom obsegu da stručnom svjetu pamet solim, tad bih bio morao pisati knjigu a ne članak; — no onim časom čim se pozivljem na citate ili strukovnu literaturu, riješen sam dužnosti da opetujem detaile koje svaki stručar poznavati mora.

Kada u Schneiderovoj formuli valja upotrebiti činbenik 400, a kada 800 valjda je kritika ustanovila, a njezini prigovori odnosili su se na teoretički dio formulinskog postanka. No da su činbenici te formule živi, da se ona u uredjajne svrhe zaista i s uspjehom u Cislajtaniji upotrebljuje lahko mi je usuprot prigovora g. g. P. i B. dokazati, ako čitatelje uputim na str. 136. „Hilfsbuch für den Forst- und Weidmann“ Böhmerlovog kalendara za god. 1904. gdje će naći: „Hilfstafel für die Ermittlung des Zuwachsprocentes nach der Schneiderschen Formel: $Z = \frac{400}{u D}$.

Tko znade da se prilozi tog Hilfsbucha uvjek upotpunjaju prema željama praktičara, taj nesmije napisati, kao što je to g. n. B. na str. 270: „da proizlazi dokazanim da po piscu (t. j. meni) predložene formule nije spretna za izračunanje prirastnog postotka“! Kako nije spretna, kad ju tja cislajtanski šumari i uredjajnici u praksi rabe?

Da je računanje sa popr. prirastom najjednostavnije to gosp. ured. P. vjerujem, a da je za uredjenje obč. šuma i najbolje jest tvrdnja, koja isto toliko vrijedi kao i moja negacija. Tuj ne može biti mjerodavno drugo, već ono što se dokazanim uzeti imade. Tko je od nas — prućih se — bio svojimi tvrdnjami sretniji, prepustam sudu čitaoca, osobito onda, ako ga upozorim, da austrijski uredjajni naputak desetgodišnje etate računa samo sa tekućim prirastom, a ne popriječnim — vidi str. 74 istoga: „....werden zu einer endgültig ermittelten Hiebsfläche führen und der auf letzterer erhobene Massenvorrath, vermehrt um den, auf die Mitte des Wirtschafts Zeitraumes berechneten laufenden Zuwachs, bildet den Massenhiebssatz für das Jahrzehnt“.

I glede definicije o gospod. programu nemogu da se pokajem. Ako ima pl. obč. Turopolje 1000 jut. visoke hrastove šume, u pl. obč. Draganić 100 jut. isto takove, to će koli gospod. osnova Turop. luga toli gospod. program Drag. luga imati s tehnička strane da (pri istoj i jednakoj gospodarstvenoj svrhi!) sadržaje jedne te iste gospod. predloge, iziskivati jedne te iste predradnje i zaključke. Samo će tamo biti to sve u puno

puti većem obsegu za obaviti, jer je ploština za toliko veća. Dapače bi u onom slučaju, da je dobni razred u Tur. lugu izjednačen ili jedini, a u Draganiću da su znatno poremećeni, tamo gospod. osnova bila jednostavnija no ovdje program. Kada je ali za ovršenje stručnoga nadzora polit. oblasti laglje da imade stanovitu ploštnu veličinu unaprije opredieljenu, tada tih, našim naputkom opredieljenih 100 jut. nije određeno iz stručno-tehničkih već iz administrativnih razloga, a otv. za obezkripljenje moje definicije ne mogu biti mjerodavni, pošto bi naputak bio mogao isto tako 50. ili 150 jut. odrediti kao ploštnu jedinicu, za koju valja sastaviti gospod. program.

Niti prigovori g. n. B. na str. 277. proti uporabi Hufnagelove metode za ustanavljenje etata kod programa, naročito bojazan da bi se princip potrajnosti njenom uporabom mogao bezuvjetno i svagda izigrati nestoje, jer se toj bojazni dade onda, kada i gdje bi dobni razredi bili „stark abnorm“ doskočiti: „durch Aufstellung einer Altersklassentabelle oder wenigstens durch den Vergleich der Gesamtläche der in die Ertragsrechnung einbezogenen Bestände mit der Grösze der für den Rest des Umtriebes verbleibenden Nutzungsflächen¹“, korekturom izračunanog etata, — dočim da u drugim slučajevima, gdje neima u postupnosti dobnih razreda preznatnih razlika, Hufnagelova metoda, osobito za šume maloposjednika svršishodno nefunkcionira — dokazati je g. n. B. jošte uvjek ostao dužan, — a biti će to tim teže, što je prof. Guttenberg u svojem najnovijem dielu toj metodi i mjesata dao!

Skroz na krivom je putu g. n. B. sa svojom erupcijom na str. 278.—280. gdje moj „Hinterthürl“ krsti „smjelom riječi“, pošto je sasma suvično tu moju pripomenku na sebe potegnuo. Ona se nije ticala nijedne osobe, van se je odnosila na onaj u polit. administracije svakdanji pojav, gdje po sto puti mora da strukovno tehničko stanovište popusti inim — recimo samo: obćim obzirima. A baš iz tog razloga su bolji topogledni propisi u ug. naputku za uredjenje šuma, jer su precizni i s temeljnim načelom uredjenja skladniji.

Puno sam zahvalan g. n. B. na poduci glede razlike o šumama zaštitnima i zabranitima, podijeljenoj mi na str. 298. no ja se s tom produkom obzirom na ono što sam sâm u br. 8.—11. „Š. I.“ od 1903. o tom predmetu pisao, danas više koristiti ne mogu. Svakako držim da g. n. B. šumski zakon iliberalno tumači kad drži, da je polit. oblast već na temelju §. 23. š. z. ovlaštena, da od posjednika zaštitne šume može zahtjevati predlog drvosječne osnove ili tja tražiti da za uporabu prehvata takav privatni šumoposjednik mora izhoditi privolu nadležnih

¹ A. R. v. Guttenberg. Die Forstbetriebseinrichtung. Wien 1903. str. 159.

vlastih. — Kad bi tomu tako bilo, tada bi bilo dovoljno da cieli šumski zakon sadržaje samo jedan i to paragrah 23. — Glede šumah zabranitih (§. 19. š. z.) mogla je to polit. oblast zahtjevati po §. 23. š. z. jer §. 19. propisuje osobiti način postupka (event. sastav. osnove, programa, ili inih špec. propisa). Ali glede šumah zaštitnih (§. §. 6. i 7. š. z.) nije po §. 23. š. z. mogla polit. oblast ništa inog odrediti, van što je u §§. 6. i 7. taksativno navedeno. Inače bi bio sam zakon illuzoran. Pa upravo zato i jest došlo do izdanja specialnih zakona, koji su — jer se je državna vlast očutila ponukanom da proti zloporabi privatnika u obče odlučnije postupa — puni strožijih i detailiranih propisa, no ih sadržaje sam šumski zakon.

Jedna polovica od onoga što je g. n. B. na str. 300.—310. napisao bila je suvišna, a druga polovica nepotrebna, jer nije poslužila nikakovom objašnjenju, jednostavno stoga: što sam ja pisao o reambulaciji šumskega medja, a g. n. B. o novoizmjeri urediti se imajućih šuma. — Skoro u svim uzvratcima g. n. B. dade se sljediti jedan trag. On si na moje prigovore konstruirala odgovor kako ide u prilog njegovom stanovištu, pa tada na široko i daleko objašnjuje ono što njemu ide u prilog. Sasma moderno. Medutim čemo cieli taj pripored možda moći u kratko riešenjem ovog zadatka dokončati. Ja bih rado znao na koji će način g. n. B. polygonometričkim načinom prema postojećem kat. nacrtu reambulirati posjed zem. zajednice ležeći posred moslavackog gorja, kad na celoj periferiji te obč. šume neima niti jedne stalne, poznate, izhodištne točke? — Druga je, i z m j e r i t i ploštinu stanovite šume i izraditi njezin nacrt na temelju prosječne mreže, a druga je reambulirati nepoznatu medju periferije stanovite šume prema jur predležećem nacrtu. Hic salta! — Nisam u položaju da će moći kontrolirati sadržaje pojedinih uredjajućih zapisnika, no hotio bi se, poznavajući mišljenje našeg seljaka sada već okladiti, da će se u 50% od njih zahtjevati u prvom redu reambulacija medja obč. šumskog posjeda, te da će svagdje zem. zajednica drage volje u te svrhe doprinositi novac i prije, nego li za izradak samog uredjajnog elaborata, pošto je onaj prvašnji interes seljaku puno bližji no ovaj potonji, za koji se kod njega imade razumjevanje istom probuditi i polučiti.

Na str. 312. prigovara g. n. B. mojem razporedu dedailnih takstorskih radnja naročito želi, da se ponajprije izmjeri nutarnji terainski detail u brdskim šumama i unese u nacrt uvjek onda, ako neimamo na razpoložbu nacrtu, u kojemu je već od prije urisana mreža razina (Horizontalkurwen), a tada istom da se pristupi konačnom razdielenju unutarnje razdiobe šume, a zaboravlja da je sličnu odredbu propisao u §. 6. toč. 1. uredj. naputk, samo što ju je stavio iza gosp.

razdielenja, a ja ga želim imati obavljenim prije. I u ovom slučaju ču dokazati praktičnim primjerom daje pravo na mojoj strani. Neka imadem provesti gosp. razdielenje u šumi velikoj 600 jut. koju šumu tvori duga kosa, kojoj su strane položite prema istoku i zapadu, dočim se sredinom kose proteže greben (hrbat), koj oba ta pleća dieli u dvije pole. Sjekoredi su dani već samim položajem pleća. a po smislu uredj. naputka morati ču tu šumu razdieliti u 6 po 100 jut. mjerečih odiela. Zar ču ja te odiele moći geodetički vani prije odbosti ili u načrt urisati, dok nisam mjeračkim nastrojem greben stacionirao ter ga u načrt unesao, dobiv tako terrainsku okostnicu šumišta, odnosno abscisu, iz koje ču nakon proračunanja ploštine odiela prosjekani kao ordinatama opredieliti razmedje pojedinih odiela? G. n. B. bi me puno obvezao kad bi izvolio objasniti način, kako ki potonju radnju prije obave prvašnje tehnički ižpravno rješio. Ja barem inog načina za riešenje te operacije nepoznam, niti se neuzkraćujem toga priznati, jer mi sva teorija za o to uporišta nedaje.

Da se ja, imajući konkretni slučaj i brdske šume pred očima nisam ogriešio o teoretičke uredjajne zasade kad sam uztvrdio, da će se u mnogim slučajevima unutarnja izmjera šumskog detaila i okostnice morati prije gospodarstvenog razdielenja šume produzeti, dokazuje str. 212 Guttenbergovog jur. cit. diela, gdje se govori o predmetima izmjere: 6. Die Linien des Einteilungsnetzes, soweit dieselben schon vor der Vermessung bestimmt festgestellt werden können. Wenn auch der Entwurf der Einteilung der Vermessung vorherzugehen hat, so werden doch manche Linien derselben erst auf Grund der letzten endgültig festgestellt werden können, da sich der Verlauf mancher Linien, die Grösse der betreffenden Abteilungen, die zweckmäsiges Lage einzelner künstlicher Trennungslinien u. s. w. erst nach erfolgter Auftragung der Vermessungs ergebnisse beurteilen lässt.“

Čudim se vrlo g. n. P. i g. n. B. da oni moje zahtjeve za što preciznijimi tasatorskimi metodama, odbijaju na račun dosadanje uređajno prakse. — Ti prigovori nemogu stajati već zato, što je naš naputak jedan od najnovijih, ter što je imao u svojim propisima glede provedbe taksat. detaila uvažiti i sve najnovije tečevine šum. znanosti. Ako ja to tražim — to netražim ničesa što sa znanošću i njezinom praktičnom prilagodbom nebi stajalo u skladu, pa su stoga topogledni prigovori obojice gospode bili skroz suvišni.¹⁾

¹⁾ U aust. uredj. nap. osim toga što propisuje uporabu prihodnih skrižaljka za opredijelenje stojbine, kaže u opazei (str. 63.) „Die Bestandesmittelhöhe liefert in den verschiedenen, zumal in den höheren Altersstufen einen brauchbaren Massstab zur Auschätzung der Standorts- oder Ertragütreclasse“, kako sam slično i ja tražio.

Nemienja ništa na stvari što je g. n. B. „osupnuo“ moj pripomenak glede uporabe bavarskih tablica za obračunanje pojedinih ili samo malobrojnih uzornih stabala na pokusnim plohamama. Neimam razloga da svoju topoglednu tvrdnju u ičem izpravim, pošto se je, g. n. B. pri njegovom osupnuću dogodila ta mala nesreća, što je zamjenio pojmove. Dok ja govorim o pojedinim uzornim stablima, zadubio se je on u: „Inhaltsbestimmung der Bestände“. A to je velika razlika.
— Dok ja tvrdim: „pošto se takav prosjek može i smije upotrijeti možda onda, gdje se radi o velikom broju istopromjernih stabala“, navadja — da me pobije — g. B. Müllera: „dass die Genauigkeit der Massantafelangaben steigt, je grösser die Zahl der stämme ist, auf welche die Anwendung findet“. Nije me dakle pobio g. B., već je tim citatom upravo potvrdio prvi dio mojeg stavka. Da sam ja s mojom tvrdnjom u pravu, podučit će g. B. možda ovi citati: „Vom Hause aus sind Massentafeln zur Cubirung von Einzelstämmen wohl nicht geeignet, auch hiefür nicht bestimmt, da sie, als Werthe aus grossen Durchschnitten, nur wieder für die Cubirung grösserer Holzmassen taugen. (Versuche über Bestandessmassen — Aufnahmen vom K. Böhmerle Wien 1899.)
— Dr. Fr. Baur piše u svojoj: „Holzmesskunde Berlin 1882“ o uporabi bavar. tabl. ovo: „Die Bayerischen Massentafeln sind dacher auch nicht zur Massenermittlung einzelner Bäume, sondern für unter gewöhnlichen Verchältnissen erwachseme Hochwaldbestände berechnet, und wer solchen Tafeln den Vorwurf machen will dass bei Schätzungen einzelner Stämme beträchtliche Differenzen möglich seien, zeigt hiedurch nur, dass er das Princip derselben nicht richtig aufgefasset hat (str. 341).“

Na koncu §. 12. uredj. naputka zahtjeva se od uredjajnika, „da imade ispod zbroja površine za pojedine dobne razrede izkazati još i normalno stanje dobrih razreda prema izabranoj obhodnji i načinu sječe“, ter naravno uporabom znakova + i — i razmjerje u kojem se danas nalaze pojedini dojni razredi prema budućim „normalno“ zasnovanim. Ovi posljednji staveci ne stoje u uredj. naputku, ali ako i ne stoje to ih mora poznavati svatko, tko se uredajnim radnjami bavi. Da se pokaže mladom uredjajniku put kako bi se za buduće, dakle tečajem iduće obhodnje to normalno stanje dalo postići, koje se kod sastojinskog uredjenja osobito pomno iztražiti mora, to sam držao potrebnim, da se u uredj. naputku svakako iztakne, kako valja pri tome kalkulirati sa čistinama. Zato sam naveo iz diela prof. Guttenberga, da valja te čistine u svrhu **razsudbe** o razredjenju **budućih** dobnih razreda“ pribrojiti ploštinu najstarijeg, a ne najmladnjeg dobnog razreda.

Taj moj pripomenak — koji je strukovno izpravan već zato, što dolazi iz usta prof. Guttenberga, izazvao je buru izpravaka koli kod g.

u, P. toli i g. n. B. — G. u. P. promašio je svojim izpravkom sasma, jer me upućuje na skrižaljku br. 9. (obć. porab. osnova) koja skrižaljka u obće neima sa izkazima skrižaljke dobnih razreda ništa zajedničkoga, već bi, kad je već hotio upućivati na skrižaljke, imao me bio uputiti na skrižaljku br. 6. Nu, i ovo bi bilo skroz pogriješno, jer ja s onim mojim pripomenkom nisam niti najmanje dirao u obrazac ikoje skrižaljke. A sasma je pogriješan zaključak g. u. P. da je naputak išao još i dalje od mog zahtjeva, jer da čistine dok nisu pošumljene, nije ubrojio obće u nijedan dojni razred, pogriješan zato, jer čistine dok su čistine u obće u dojni razred nespadaju, pošto ga neimaju, i jer se čistine iz skrižaljka dobnih razreda nikako ispustiti nemogu, pošto bi takvo izpuštanje i svotu ploštine šume alteriralo i pregled o normalnoj postupnosti dobnih razreda sasma onemogućilo.

Još nesretniji u svojim reflexijama bio je g. n. B. jer se je — neka mi oprosti — u ovoj partiji borio proti vjetrenjači, borio proti nečemu čega ja nikada uztvrdio nisam. Gdje je u mojoj sastavku tvrdnja: „da bi se te čistine imale u stupcu najstarijega dobnoga razreda izkazati“ ili u skrižaljci dobnoga razreda u taj stupac unjeti? gdje je moja tvrdnja da bi iz skrižaljke dobnih razreda valjalo ispustiti posebni tamo se nalazeći stupac za čistine, ter iste unašati u stupac pojedinih dobrih razreda? Toga tamo neima, a nemože toga naći nitko tko neće da hotice nješto neizvrne. ..., da se ploštine čistina (dakle svijuh) imadu u svrhu razsudbe o razredjenju **budućih** dobnih razreda pribrojiti ploštini (razumjevaj svotnoj) najstarijeg dobnog razreda“ napisao sam ja. Tko razumije što riječi znače, taj će znati, da moraju ploštine (višebroj) čistinā sumirane biti, ergo imati svoj posebni stupac i da se takove istom imadu pribrojiti ploštini (jednobroj) najstarijeg dobnog razreda. Najstariji dojni razred može biti kontiran iz 20—30 odsjeka, ali kad se ti svi u koloni dobnog razreda zbroje, onda će oni dati onu jednu ploštinu... kojoj ploštini valja pribrojiti (pišem ja), a ne pripisati dotično izkazati kako bi g. B. rado čitao iz mojeg stavka nješto, — čega tamo napisano nije. Niti je s toga prof. Guttenberg trebao obrane g. B-a protiv mene, niti sam ja njega — već ste Vi mene zlo shvatili, a prema svemu tomu se u Vašoj kritici na tri strane (328—330) — nisam ja g. nadzorniče posjekao! Medjutim se dogadjaju takovi malheuri uvjek onda kada se u jednu ruku hoće sve da izkritizira, a u drugu ruku kada se sa više strasti a manje mira razpravlja.

Jedino glede prigovora sadržanih na str. 331. priznati mi je, da me je g. n. B. svojom obrazložbom glede „femelbetrieba“ i „femel-schlagbetrieba“ s uspjehom opravrgao, jer glede hrvatskog nazivoslovja

u razlici tih načina i sjekova prije nisam bio na čistu, pa prema tome imadu odpasti moji pripomenci izneseni glede propisa §. 18. toč. b) našega uredjajnoga naputka. I ako bi time uredjajni dio tog pitanja bio riješen, to držim da šumsko-ogojna i nazivoslovna strana istoga jošte uvjek dostatno razbistrana nije. Pod „oplodnom sjećom“ (sa njenim sumračnim, prozračnim i dovršnim sjekom) razumijevali smo onaj način sječe, kojeg Njemci zovu (Der Waldbau. Dr. Karl Gayer. Berlin 1882.) Erste „schlagweise Schirmbesamung“ — pojam sjećinskih operacija, pomoćju kojih bude dotični odiel unutar 10—15 godina naravnim načinom pomladjen i stara nadstojna sastojina sasjećena. Pod „Femelschlagbetrieb“ razumjeva gornji pisac takodjer pomladnju sastojine naravnim načinom, ali vodjenjem sjećina trajućih 30—50 godina. To je sasma druga operacija od one prvašnje, tuj imade sasma drugog stručnog utiecanja na staru i mlađu sastojinu no kod one prvanje. Ako je ona prvanja tipična za čiste bukove šume, ona se druga provodi u mješovitim (jela bukva, smreka, ili jela-smreka) sastojinama. Ako mi i ovu operaciju krstimo „oplodnim sjekom“ onda ili pobrkamo udomaćene kod nas pojmove, ili nam je hrvatska stručna terminologija za jedan šumsko-ugojni pojam odnosno izraz nepotpuna. Jer da jedno i drugo nije i ne može biti jedna te ista „oplodna sjeća“ neka je dokazom okolnost, da u slučaju ako želimo iz naše „oplodne sjeće“ (schlagweiser Hochwaldbetrieb) prieći u „prebornu sjeću“ (Plenterbetrieb) toga neposredno provesti nemožemo, već moramo iz naše „oplodne sjeće“ sastojinu istom provesti u „Femelschlagbetrieb“, a iz ovoga istom u prebornu sjeću¹⁾. Što se dakle naše strukovne terminologije tiče to stoji jedno: da (meni barem) hrvatski izraz za „Femelschlagbetrieb“ nije poznat, pa kad bih htio da u hrvatskom stavku izrazim ovu misao, što sam ju gore više razpreo o prolazu iz oplodnog sjeka u preborni, to bi tada po razjašnjenju g. n. B. morao napisati: „da je prelaz iz oplodne sjeće u preborni sjek moguć samo preko oplodne sjeće“, kojemu stavku bi — blago rečeno — manjkao svaki smisao. Ako dakle g. n. B. sa mojom kovanicom nije sporazuman, to nam neka on izvoli okrstiti „Femelschlagbetrieb“ shodnjem, pa ćemo ju u brzo poprimiti, bude li ona jače i oštريje osebine te sjećinske operacije označivala i od naše „oplodne sjeće“ ju lučila, kao što ju i lučiti mora, pošto ona obzirom na ono što sam o njezinoj karakteristici gore više rekao, može biti samo posebna vrst oplodne sjeće, dočim oplodna sjeća u smislu našeg nazivoslovja nikako nije pa niti biti nemože.

Da se medjutim „Femelschlagbetrieb“ nedade onako jednostavno

¹⁾ Aus der Theorie und Praxis des Femelschlagbetriebes. Von Arnold Engler. Bern 1905. str. 26.

samo u našu „oplodnu sječu“ strpati kako to g. n. B. na str. 332. opredieljuje, pokušati će dokazati iz novijeg djela o sadjenju i gojenju šuma (Leitfaden für den Waldbau von W. Weise. Berlin 1903.). Weise razlučuje na str. 87. sljedeće načine sječa:

Kahlschags-Hohwaldbetrieb	=	čista sječa	Die Verjüngung mit tunlister Beschleu- ingung.
Hochwald mit nat. Verjüngung	=	oplodna sječa	
Femelschagbetrieb	=	?	Bedeutende Ungleichhal- trigkeiten. Altersunter- Plenterwald = preborna sječa

Kad je dakle naša „oplodna sječa“ po Gayeru: Schlagweise Schirmbesamung a po Weiseu: Hochwald mit natürlicher Verjüngung, onda mora obzirom na to, što Femelschlagbetrieb spada po Gayeru u „gruppen und horstweise Schirmbesamung“ onaj i niješto drugoga značiti, od samo „oplodne sječe“, pošto ju karakteriše od schlagweise Schirmbesamung protivni i oprični joj pojam. Ako se pako pod tima dvima različitima imenima kriju i dva različita pojma, dvije raznovrstne šumouporabne operacije, onda mi u hrvatskom nazivoslovju moramo za nje imati i naposebna dva naziva, kao što ih imade i njemačka stručna literatura, ili ćemo u protivnome pri strukovnom razpravljanju zamjeniti raznoznačće pojmove.

Da „Femelschlagbetrieb“ nije naša oplodna sječa, odnosno da njem. stručna literatura subitno razlikuje „Femelschlagbetrieb“ i „Schlagweise Schirmverjüngung“ (naš oplodni sjek) neka služi za dokaz sljedeći citat Englerov, koji je profesor šumarstva na polyteh. u Zürichu, iz strane 25. njegovog jur spomenutog djela: „Sobald sich jedoch den Laubhölzern Nadelhölzer beigelesen oder diese herrschend werden, oder wenn es sich um weniger günstige Standorte oder um solche mit sehr wechselnden Bodenverhältnissen handelt, verdient der Femelschlagbetrieb den Vorzug vor der schlagweisen Schirmverjüngung.“

I ako jest istina da su njeki njem. pisci „Hochwald mit nat. Verjüngung“ (naša oplodna sječa) poistovješčivali sa „Femelschlagbetriebom“ to je oto stanovište u novije vrijeme (vidi Weisea) napušteno, a moralo se napustiti i zato: što su tamo, gdje je ipak trebalo bilo razlike tih dvaju sjekova iztači, pisci morali u pomoć prizivati do bu trajanja pomladnje (20 godina), dakle razlike stvarati pomoćju vrlo nepouzdanog čimbenika. Kad je dakle g. n. B. odklonio za Femelschlagbetrieb moju kovanicu, a Femelschlagbetrieb vaša „oplodna sječa“ kako sam dokazao, nije, to je ostala na g. B. dužnost da nam taj način sječe za razliku od „oplodne“ zgodinije okrsti, glede čega će on nedvojbeno jošte manje moći biti u neprilici nego li sam ja to bio, pri varenju moje kovanice.

Sa extemporeom g. n. B. sadržanim na str. 333.—335. biti će u kratko gotov. Vratolomnog skoka u mojoj razpravi nema i nemože biti. Da se uredjajni naputak sa uporabom razdobnog razdielenja dade i na drugi način provesti van po jedino spasonosnom austrijs. uredj. naputku — dokazuju i propisi uredj. württemberžkog i gore više spomenuti teoretički citat po Guttenbergu. A da sam za existenciju austrijskog uredjajnog naputka, po kojem je sadanji naš obradjen već odavna i prije izdanja vašeg uredj. naputka, znao, dokazati će navodom iz službovnog, po meni jošte 15. siječnja 1884. dakle prije 21 godine sastavljenog naputka za upravu i gospod. šumami biskupskog vlast. djakovačkoga, gdje no sam na str. 2. a u §. 4. propisao bio: „već sama narav vlast. posjeda uvjetuje zavedenje potrajne uporabe, ter se pri-godom sastavka gosp. osnove imade bezuvjetno na tu vrst uporabe obzir uzeti. Glede načina sastavka gospod. osnove kao i ovršbe taksa-cionalnih radnja imadu se upotriebiti propisi naputka za omedjašenje, izmjeru i uredjenje austr. državnih i zakladnih šuma“. Ako sam ja dakle već god. 1884. poznavao sadržaj austr. uredjajnog naputka onda sam ga svakako morao poznavati i god. 1896. pa da g. n. B. uvaži da dr. Graner (Tübingen 1889.) na str. 110. o komb. razdob. razdielenju kaže: . . . „die Vorzüge der Einfachheit an den Formen, der Sicherheit in den Grundlagen, der Verständlichkeit, in der Darstellung, der Klarheit in der Erfasung der Wirtschaftsziele, der Rücksichtnahme auf die Bedürfnisse der nächstliegenden Zukunft und endlich der Beweglichkeit in der Anwendung und Fortführung wohl kaum werden abgesprochen werden können“, onda će mi biti svakako dozvoljeno da uztvrdim, kako se uredjajnom umjeću tek iz našeg uredjajnog naputka učiti morao nisam, ter da sam ob okviru u kojem bi se isti bio imao držati za naše obć. šume, bio puno prije na čistom, no je naš naputak svjetlo i ugledao. Da ja svog koreferata u „Šum. listu“ objelodanio nisam imade svoj posebni i skroz osobni razlog. No pošto g. n. B. na str. 333. predstavlja kao da ja o predmetu do izdanja našeg naputka sam sa sobom na šistom bio nebi, to će i taj razlog obrazložiti. Tko se sjeća kako je gl. skupština god. 1886. tekla, znati će, da je ista dig-nuta iza podne i da tadanje predsjedničtvu nije smatralo dnevni red toli ozbilnjim, da bi bilo odredilo nastavak razprave za posle podne, po svoj prilici samo zato, da koreferent nedodje do rječi i da se o predmetu nerazvije razprava. Mješće toga dangubili smo cielo posle podne po zagreb. gos'ionama. Već drugog dana dostavljena mi bje pri-java tadanjeg društvenog predsjednika u kojoj me se objedjivalo: da u šum. društvu bunim proti postojećim zakonima (što je bilo i sa samom istinom u oprieci pošto moj tadanji zahtjev i predlog za „Inte-

lligenzprüfungom" nije izazvao bune, već je težio za izjednačenjem stručnog osposobljenja unutar našeg stališa), da sam politički rovar i opozicionalac itd. tako: ter sam na mjerodavnom mjestu imao da podam odlučnu izjavu, da se ta prijava sa praktičnim činjenicama i istinom kosi. Da se pri takovom stanju stvari i razpoloženju nisam smatrao obvezanim, da se odazovem pozivu onog istog društvenog predsjednika, koji me je u zvanišnom svojem svojstvu radi mog članskog rada u društvu službenim i uredovnim putem prosledjivao, ter da od tada nisam više mario da za drugu gospodu kestenje stručnih izradaka i nadalje kao dotada iz vatre vadim, toga mi valjda nitko zamjerit neće i nesmije. A samo u tom razpoloženju smije se tražiti razlog, zašto se odličnom onom pozivu odazvao nisam.

Oprovravali se nas dvojica ma koliko mu drago o uredjanim načelima, do sklada doći nećemo zato, pošto stojimo na dva sasma različna stajališta. I zato ču ja sa svoje strane razpravu ob ovoj predmetu smatrati ovime zaključenom. No prije nego dovršim iztači ču da je za mene od zamana jasno bilo, daje g. n. B. naš uredjajni naputak sastavljao za vladin uredjajni ured a ne za naše kr. kot. šumare, da su njemu pri izradku tog naputka lebdile pred očima šume bitkupske i one velikih korporacija, a ne naše male obč. šume. Do tog zaključka doveo me je raspored i način obave izvanjskih radova. Urednici iz uredjajnog odsjeka nemogu se baviti o medjashenjem šuma vani u naravi, jer je to obsežna i vrlo dugotrajna operacija, koju predradnju ja za naše obč. šume, jer njihova narav i stanje vrlo dobro poznam, za najvažniju držim. Zato je naš naputak ostavio to glavno pitanje otvorenim i prepustio vlastnikom šuma, da se za omedjašenje svojih šuma samostalno i neodvisno od sastavka same gospod. osnove pobrinu, a zato i ovaj expediens prema javnosti, ako uredjajnik naiđe na geodetičke tehničke potežkoće. Javi vradi, ova će kat. ravnateljstvu i ti možeš mirno dalje raditi na taksacionalnim poslovima. Za uredjajni odsjek opredieljena je manipulacija popričnim prirastom, za nj' su pridržane i prihodne skrižaljke. To je sasma naravno sve zato propisano — jer pospešuje i ujednostručuje izvanjske poslove, približuje ih više fabriciranju no tehničkoj obradnji. Analiza tek. prirasta dugotrajnija je i treba vremena, ustanovljenje drvnih gromada pokusmini potezi, opredieljenje raznih čimbenika, bonitovanje po razredima visina — sve uz to da te radnje nisu nikakove čarolije, iziskuju više vremena, stoje više potroška u novcu. Kad bi sve ovo obavljao kr. kot. šumar, bila bi osnova nješto skuplja, ali zato točnija i preciznija. U kratkom vremenu pribavilo bi se podataka stojecih na realnim podlogama, koji bi nam dozvoljavali da naše šume i postupak šnjima na najpouzdaniji način kritici podvrči uzmognemo.

Upravo zato ali i nebi kr. kot. šumar mogao konkurirati sa uredajnim odsjekom, jer bi onaj uradio brže i jeftinije — sve, da bi osnova bila formalno izpravna, ali po sadržimi kud bi kamo praznja. Čemu izračunavati prihod za kašnije periode, najviše puti u jednoličnim i jednodobnim starim bukovim i hrastovim obć. šumama, kad se već iz skrižaljke dobnih razreda i plošne porabne osnove dade svom sigurnošću na potrajanost užitaka (pošto je najstariji dojni razred najjače zastupan) unutar pojedinih (plošno valjano kontiranih perioda) zaključiti? To sve su načelne razlike izmedju zahtjeva što ih ja na gosp. osnovu stavljam, ako se hoće da u istoj budu svi radovi onako svršeni kako ih propisuje uredajna nauka i stajalište šumarke znanosti, ter potreba za brzim uredjenjem obć. šuma. — Da se je sve to u svoje vrieme imalo pred očima i da se nije bilo kanilo centralizirati uredajno poslovanje, tad se prije 6—7 godina nebi bilo smjelo iz šum. odsieka obustaviti svako poslovanje na radnjama oko sastavka gospod. osnova, već se je bilo imalo shodnom naredbom upravo kr. kot. šumarom naložiti, da od počnu reambulacijom obć. šumskog posjeda. Na taj način bi se bio obsežniji dio predradnjah jur do danas obavio, a materialni položaj kr. kot. šumara bi se bio mogao poboljšati, na što je bilo valjalo već zato misliti, pa da se tim putem popravi i nadoknadi ono, što je neuspjelom organizacijom tako temeljito i za dogledno vrijeme nepopravivo pokvareno.

Želi li se ozbiljno da se i kr. kot. šumari budu mogli uredajnim radnjami obsežno i uspješno baviti, ter da će se njihovi radovi moći brzo i svrsihodno izpitivati i odobravati, tad će do popunjena izdanih jur uredajnih propisa tečajem vriemena doći morati. To je moje uvjerenje, a sada čekajmo što će vrieme donjeti.

Propisi o polaganju šumarskih državnih izpita u Magjarkoj i Austriji.

II.

Savezno s onim, što smo u poslednjem broju, spomenuli o propisima odnosećim se na polaganje šumarskih državnih izpita u Magjarskoj, na temelju ministarske naredbe od 3 kolovoza 1904. prelazimo sada na razmatranje propisa valjanih u tom predmetu u Austriji.

U Austriji je pitanje o šumarskim državnim izpitima riešeno na dvojaki način, naime posebni su izpiti propisani za one kandidate šumarstva, koji žele postići koji činovni razred u državnoj šumsko upravnoj, odnosno šumsko tehničkoj službi kod c. i kr. političke uprave, a posebni izpiti i opet za sve ostale kandidate šumarstva, koji žele stići osposobljenje za samostalno vodjenje šumarsko upravnih poslova, bilo u zemaljskoj, občinskoj ili privatnoj šumarskoj službi u Austriji u obće.

Za one kandidate, koji reflektiraju na šumarsko tehničku službu kod državne šumske uprave, vriede propisi naredbe c. i k. ministarstva za poljoprivredu od 6. srpnja 1893. o izpitu za šumarsko tehničku državnu službu. Naredba podieljena je na ukupno 29 paragrafa, a sadržaje slijedeće ustanove.

Stručno osposobljenje za postignuće kojega sa kojim činovnim razredom spojenoga mjesta u šumarsko tehničkoj državnoj službi (šumarsko tehnička služba političke uprave i uprave državnih i zakladnih šuma) imade se dokazati položenjem posebnoga izpita koji se obdržaje kod c. i kr. ministarstva za poljoprivrednu Beču uz slijedeće propise:

U svrhu pripusta k tom izpitu imade kandidat dokazati:

1. da je prije polazka niže navedenih naučnih zavoda proboravio godinu dana u državnoj šumarskoj službi ili u službi kojega poučnoga privatnoga šumskoga vlastelinstva (t. z. predpraksa).

2. da je položio teoretske državne izpite propisane za šumarsko gospodarsku obuku na c. i kr. visokoj školi za kulturu tla u Beču, ili na kojoj ovoj ravnopravnoj drugoj visokoj školi:

3. da je polazio predavanja o sustavnom šumarskom zagrđivanju bujica na c. i kr. visokoj školi za kulturu tla u Beču, ili kojoj ovoj ravnopravnoj drugoj visokoj školi, te da je pred dotičnim docentom položio iz tog predmeta dobrim uspjehom izpit.

4. da je nakon absolviranja šumarskih nauka na gori rečenoj visokoj školi, godinu dana obavljao praktičnu službu kod državne ili koje poučne privatne šumarske uprave (t. z. naknadna praksa). Tečajem prakse dužan je kandidat — o službovanju u pojedinim službovnim granama, kao i pri tom učinjenim vlastitim opažajima i nazorima voditi posebni dnevnik.

Ministarstvo poljoprivrede, odlučuje imade li se kandidat izpitu pripustiti ili ne. Pripust k izpitu nije isključen ni onda, ako jednogodišnje praktično naknadno službovanje, u vrieme predloženja molbe nije još podpuno dotecklo, ali mora u tom slučaju svakako doteći do samoga dana ispita, o čemu se povjerenstvu imadu naknadno dokazi doprinjeti.

Osobe, koje su sbog kojeg zločina, ili sbog kradje ili pronevjerena, kao i sudjelovanja pri takovim, ili sbog prevare, ili sbog u §. 1. zakona od 28. svibnja 1881. (Z. vl. l. br. 47.) ili u §. 1. zakona od 25. svibnja 1883. (z. v. l. br. 78.) iztaknutih prekršaja, odnosno prestupaka osudjene, ne mogu biti izpitu pripuštene, za vrieme zakonom od 15. studena 1867. (2. vl. l. br. 131.) ustanovljeno (u pogledu oprosta posljedica takovih kazna).

Izpiti se obdržaje, u koliko u pojedinim godinama, nebude inače odredjeno, svake godine u mjesecu listopadu kod c. i kr. ministarstva poljoprivrede u Beču.

Dan početka izpita — priobćuje se kandidatom pravodobno. Izpitno se povjerenstvo sastoji, iz predsjednika i triju izpitnih povjerenika, od kojih su dvojica državni ili privatni šumarski tehničari, a jedan pravno upravni činovnik ministarstva poljoprivrede, odnosno činovnik spadajući pod nadležnost istoga ministarstva. Ispitu predsjeda, predstojnik tehničkog odelenja za upravu državnih i zakladnih šuma ili onaj šumsko tehničkog odelenja političke uprave u ministarstvu poljoprivrede — ili koji po ministarstvu opredeljeni zamjenik istih.

Za izpitne povjerenike, imenuje ministarstvo poljoprivrede, po deset državnih ili privatnih šumarskih tehničara — i pet upravnih činovnika ministarstva za poljoprivredu, odnosno iz

broja činovničtva svoga statusa, na vrieme od pet godina. Od ovih izpitnih povjerenika, poziva onda predsjednik, uz predhodno odobrenje ministra poljoprivrede, u povjerenstvo dva odnosno po jednoga njih.

Predsjednik rukovodi sveukupno izpitno poslovanje, on imade pravo i sam izpitivati i glasovati.

Povjerenstvo stvara zaključke u ne javnoj sjednici većinom glasova. U slučaju podieljenja glasova — vriedi onaj zaključak kojemu se pridružio predsjedatelj.

Nemože predsjedati, odnosno ni kao izpitni povjerenik sudjelovati izpitu onaj, koji je s kojim od kandidata u kakvom srodstvu ili pašanstvu.

Kod izpita valja naročito praktični smjer izpitivanja uvažavati, a napose se imadu uzeti u obzir i zahtjevi šumske tehničke državne službe.

Izpiti se dijeli u pismeni i na to onda slediće ustmeni izpit. Ustmeni se izpit obdržaje prije svega u šumi — a onda u zatvorenom prostoru. Predsjedniku ipak pristoji pravo, da s obzirom na vremene prilike — odredi — obdržavanje izpita u šumi, bilo poslije ili za samo vrieme ustmenoga izpita u zatvorenom prostoru, prekinućem takovoga.

Predmeti izpita jesu:

1. Š um s k a p r o i z v o d n j a .

a) Nauka o sadnji šuma (nauka o uzgoju) s obzirom na naravoslovne podloge, financialne i narodnogospodarstvene zahtjeve, kao i u pogledu metoda provedbe i njihove uporabe u raznim konkretnim slučajevima;

b) Č u v a n j e š u m a , u tehničkom pogledu ;

c) U p r a v a š u m a , obuhvaćanjem temeljnih zasada i pravila valjane i pravodobne žetve, izrade i prerađenje šumskih proizvoda (šumsku tehnologiju i šumarsku industriju), transport, spremanje i rukovanje sistema.

d) N a u k o l o v u obuhvaćajući uzgoj divljači, njegu, izvršivanje, uživanje i obranu lova u tehničkom pogledu.

2. Š um s k a u p r a v a .

a) Šumarsku izmjерu — obuhvaćanjem geodetske izmjere i risanje nacrta, kao i opredelivanje prostornih i tvarnih sadržina šumskih proizvoda;

b) Uredjenje šumskog gospodarstva;

c) Računanje vrednosti šuma, s obzirom na procjenu tla i sastojina, kao i u svrhe riešavanja šumarsko statičnih pitanja kod uredjivanja šuma, te obće temelje procjene šumskih i gospodarskih imanja.

3. Upravna struktura.

a) Najvažniji propisi u pogledu organizacije političkih, sudbenih i autonomnih oblasti;

b) Organizaciju državne šumarsko-tehničke službe;

c) Šumsko pravo, uključivo najvažnije ustanove o odkupu i regulaciji šumskih služnostih, o mjerama neštetnog odvodnjivanja gorskih voda, lovno i ribolovno pravo, te nejvažnije odredbe u obranu zemaljske kulture (zakon o poljskom redarstvu, zaštiti životinja, zakone proti kulturnim štetnikom, zakon o potvrđivanju i zavjerenju organa za zaštitu zemaljske kulture);

d) Najvažnije ustanove privatnoga prava (posjed, vlastištvo, založno pravo, služnosti, ugovori, odštete, zemljištnici), kao što i najvažnije ustanove iz kaznenoga prava, u koliko se odnose na šumarstvo i lov;

e) Najvažnije ustanove u pogledu sumarnoga postupka u pretemima smetanja posjeda i ovršnog postupka, zatim o mobiliarnoj zapljeni prvog i drugog stepena kao i sekvestraciji nekretnina;

f) Najvažnije o ustanovama izravnog oporezivanja i očevidnosti zemljaričkog katastra, kao i propisima glede bilje-govnih i inih pravnih pristojba, o potvrdama i računima.

4. Nuzgredne strukture.

a) Šumarsko graditeljstvo, obuhvaćajući šumarske gradnje i velegradnje, nu ove posljedje samo u okviru jednostavnih gradnja šumarskih zdanja i radničkih stanova;

b) Sustavno šumarsko bujičarstvo;

c) Gospodarstvo, u koliko se odnosi na upravu omanjih objekata (oranica, livada, vrtova i pašnjaka).

Kod predmeta spomenutih pod 3 lit. c) i e) dovoljno je poznavanje onih propisa, koji vriede u onoj pokrajini, u kojoj je kandidat u poslednje vrieme službovao.

Prije početka samoga pismenoga izpita imadu kandidati predati predsjedniku povjerenstva propisani biljeg za svjedočbu, a u koliko to već prije učinjeno nije, predložiti i dokaz o svršenom praktičnom službovanju.

Za pismeni izpit opredeljena su dva dana. Na svaki tih dana imade povjerenstvo neposredno prije nego li izpit započme, ustanoviti tri pitanja, na koja svi kandidati odgovoriti imadu.

Ova se pitanja imadu izabrati iz primjerenog broja pitanja po predsjedniku tako, da od onih šest pitanja na koja se u ta dva dana imade odgovoriti, njih po dva zasižu u rpe gori pod brojem 1 i 2, a dva u rpe pod br 3 i 4 spomenutih predmeta.

Kandidati se ne smiju služiti drugim znanstvenim pomagalima, do onih pomoćnih skrižaljka i zakona, koje im povjerenstvo u to ime stavi na raspoložbu ili upotrebiti dozvoli. Za vrieme pismenog izpita imadu se kandidati neprestano strogo nadzirati, barem po dvojici izpitnih povjerenika.

Čim je kandidat na koje pitanje odgovorio, dužan je sveukupni odnosni materijal (koncept i eventualni čistopis) predati povjerenstvu.

Pismeni izpit traje svaki dan kroz najdulje deset sati. Pošto je minulo vrieme opredieljeno za svako pojedino pitanje, imadu se kandidatom do onda još nesvršene izrade oduzeti.

Izpit u šumi obdržaje se na mjestu što ga u to ime ustanovi predsjednik povjerenstva.

Ustmeni izpit u zatvorenom prostoru javan je, a nemože dulje trajati od osam sati na dan. Kandidati se ispituju, u koliko predsjednik iz važnih razloga nebi inače odredio, alfabetičnim redom.

Vrieme ispitivanja pojedinog kandidata iznaša najviše dvije ure. Neposredno iza kako je svršen izpit pojedinoga kandidata, zaključuje povjerenstvo na temelju sveukupnog uspjeha pismenoga kao i ustmenoga izpita, kao i primjerenim uvaženjem sadržaja dnevnika, da li se kandidat može za šumarsko-tehničku državnu službu proglašiti — izvrstno, veoma dobro, dobro sposobljenim ili ne.

On se ne može proglašiti izvrstno sposobljenim čim ga i jedan od glasujućih proglaši nesposobnim.

Za slučaj da je kandidat pronadjen nesposobljenim, imade mu se opredeliti rok, iza minuća kojega je obnovi celogra izpita pripušten, a i za koje vrieme on praktično službovanje i vodjenje dnevnika nastaviti imao bude.

Osvjedoči li se povjerenstvo, da je kandidat u važnijim izpitnim predmetima doduše zadovoljio, a napose, da je dokazao i dovoljnu praktičnu spoznaju za šumarsko-tehničku državnu službu — nu podjedno ipak u pojedinim izpitnim predmetima pokazao za tu službu nedovoljno znanje, to mu se imade odrediti naknadno polaganje izpita iz tih predmeta — po izmaku točno opredeljenoga vremena — čekajući podjedno konačnom odlukom o uspjehu izpita, do položenja toga naknadnoga izpita.

Istodobno imade povjerenstvo odlučiti i o tom, da li taj naknadni izpit imade biti samo usmeni ili i pismeni, i da li kandidat do onda praksi i vodjenje dnevnika nastaviti imade ili ne.

Onaj kandidat, koji bude dvaputa proglašen neospособljenim, nemože se više izpitu pripustiti.

Zaključak povjerenstva o uspjehu izpita pojedinoga kandidata imade se u izpitnim prostorijama javno objaviti.

Oni kandidati koji su kod izpita proglašeni bar dobro sposobljenimi, dobivaju po predsjeniku i izpitnim povjerenicima podpisano, pečatom c. i kr. ministarstva poljoprivrede providjenu, propisno biljegovanu svjedočbu. Okolnost da je izpit ponovno polagan ili da je kandidatu bio popravni izpit naložen, nejma se u svjedočbi izkazati.

Oni kandidati koji se popravnom izpitu imadu podvrći, ili i oni koji budu nesposobnimi proglašeni, dobivaju pismenu obavjest o uspjehu izpita.

O cieom tečaju izpita imade se sastaviti zapisnik. Ovaj imade sadržavati tečaj sjednica i zaključke povjerenstva, kao i možebitne osobite dogodjaje.

Za vodjenje zapisnika dodieljen je povjerenstvu perovodja. Zapisnik imade potpisati predsjednik, povjerenici i perovodja. Zapisnik se imade zajedno sa svim izpitnim radnjama predložiti ministarstvu poljoprivrede.

Za slučaj da se napred spomenuti popravci, odnosno ponovni ispit, nebi mogao prije sliedećeg redovitog izpitnog roka polagati, onda se imade molbenica za obdržavanjə toga ispita, sa možebitno potrebnimi prilozi, pridonjeti u redovitom jur napred spomenutom roku. Ako li je polaganje takovog izpita dozvoljeno već i prije, onda se odgovarajuće obložena molbenica za opredijeljenje stanovitog roka, mora prije onoga roka, što je za popravni ili ponovni izpit opredijeljen, podnjeti ministarstvu poljoprivrede, inače se izpit može tek u sliedećem redovitom izpitnom roku polagati.

Za, ovom naredbom uredjeni izpit, nejma kandidat nikoju pristojbu plaćati.

Za vrieme trajanja izpita dobivaju članovi izpitnoga povjerenstva, i to oni koji su državni činovnici, pristojbu od četiri forinte na dan, oni pak koji nisu državni činovnici, takovu od osam forinti. U koliko se izpit obdržaje izvan sjedišta izpitnih povjerenika, koji su državni činovnici, odnosno i izvan sjedišta onih, koji nisu državni činovnici, dobivaju prvi redovite pripadajuće ih, a poslednji putne troškove i dnevnice što pripadaju državnim činovnicima VIII. nadnevnog razreda.

Konačno sadržaje ta naredba još i njeke prelazne ustanove — odnoseće se na onakove kandidate, koji su se jur prije izdanja ove naredbe, bez povoljnog uspjeha, takovom izpitu podvrgli, ili koji su jur prije svršili šumarske nauke na visokoj školi, odnosno, u smislu naredbe od 13. veljače 1875.,

položili dobrim uspjehom do onda propisani izptt. Da li se koji u inozemstvu položeni takov izpit imade smatrati ravno-pravnim, odlučuje od slučaja do slučaja ministarstvo poljoprivrede.

* * *

Za sve šumarske kandidate koji ne reflektiraju na državnu šumsku upravnu, odnosno šumsko tehničku službu kod c. kr. političke uprave, nu koji za to ipak žele steći zakonito osposobljenje za samostalno šumsko gospodarenje u privatnoj, zemaljskoj ili obćinskoj šumarskoj službi u Austriji, izdana je posebna naredba, naredba c. kr. ministarstva poljoprivrede od 3. veljače 1903. o t. z. državnim izpitima za šumske gospodare. (Verordnung betreffend die Staatsprüfungen für Forstwirte).!

Naredba je podieljena u 27. paragrafa sa sljedećim sadržajem:

U svrhu pripusta k ovomu izpitu imade kandidat dokazati:

1. a) da je položio propisane teoretske državne izpite ili diplomne izpite iz šumarske nauke na visokoj školi za kulturu tla; ili

b) da je svršio šumarsko-gospodarske nauke na visokoj školi za kulturu tla, kao redoviti ili izvanredni slušatelj — u poslednjem slučaju takodjer i dokaz, da je prije toga svršio bar četiri razreda koje gimnazije, realke ili realne gimnazije — te s dovoljnim uspjehom položio ispite iz onih predmeta, koji su propisani za one slušaoce, koji se kane podvrći polaganju teoretiskih državnih izpita; ili

c) da je svršio jednu od t. z. šumarskih škola u Bieloj vodi, Pisku, Moravskoj, Bieloj crkvi, Brucku na Muri ili Lavovu dobrim uspjehom, i to nakon svršenja od najmanje četiri razreda koje gimnazije, realke ili realne gimnazije, te navršio 22 godinu života; ili

d) da je svršio koju veliku gimnaziju ili realku.

2. U slučajevima pod 1. a) dvogodišnju, u slučaje-

vima pod b) i c) trogodišnju, a napokon pod d) petgodišnju praktičnu službu u državnim ili privatnim šumama ili u šumarsko-tehničkoj službi kod političke uprave, iza kako je svršio visoku školu, više šumarsko učilište ili srednju školu.

Za vrieme praktične službe imade kandidat tečajem dviju godina voditi dnevnik, o svom službovanju i pri tom naučenim i opaženim šumarskim radnjama.

Molbenice za pripust k izpitu imadu se najdulje do 31. ožujka one godine, u kojoj se izpit imade polagati, predati kod one političke oblasti, kojoj prema obitalištu kandidata nadnadležnost pripada.

Svaki kandidat imade molbu obložiti;

1. Krstnim ili rodnim listom;
2. Svjedočbom političke ili policajne oblasti onoga mesta gdje boravi, o moralnom ponašanju;
3. Kratkim životopisom ;
4. Svjedočbama o sub a) do d) zahtjevanoj prednaobrazbi ;
5. Svjedočbama o praktičnoj službi i
6. Dnevnikom.

Zemaljska vlada imade obložene, te svojim po posebnom obliku sastavljenim izkazom popunjenu molbu, najdulje do 15. svibnja one godine u kojoj se ispit imade polagati, predložiti ministarstvu poljoprivrede, koje odlučuje o pripustu k izpitu.

Propisano doba praktičnog službovanja može se svršavati poslije dana podnešenja molbe, nu svakako prije dana samoga obdržanja izpita, o čemu se kandidat imade pred izpitnim povjerenstvom izkazati.

Osobe koje su s bog kojeg zločina ili sbog prekršaja kradje ili proneyverenja, kao i sbog sudioničovanja takovom ili sbog prevare ili sbog u §. 1. zakona od 28. svibnja 1881. z. vl. list broj 47. ili §. 1. zak. od 25. svibnja 1883. z. vl. l. b. 78. iztaknutih prekršaja odnosno prestupaka bile osudjene, ne mogu se do minuća posljedica tih osuda, pripustiti izpitu.

Izpit se obdržaje godimice kod političkih zemaljskih oblasti (zemaljskih vlada). Sveki kandidat imade u pravilu izpit po-

lagati kod one zemaljske oblasti, kojoj, glasom napred spomenutog i molbu za pripust k izpitu podnjeti imade.

Nu za slučaj ako se kod koje zemaljske oblasti prijavi manje od 15 kandidata, onda ih ministarstvo poljoprivrede može uputiti na koju drugu zemaljsku vlast.

Izpitno se povjerenstvo sastoji iz predsjednika, (kao takav uređuje, u koliko ministarstvo poljoprivrede nebi inače odredilo, zemaljski šumarski nadzornik) te od trojice šumarskih tehničara kao izpitnih povjerenika, koje godimice i to za svaku pojedinu hrpu izpitnih predmeta po jednoga imenuje ministarstvo poljoprivrede. Jedan tih povjerenika opredeljen je podjedno kao zamjenik predsjednika, a osim toga se imenuje još i jedan dalnji zamjenik — koji izpituje u mjesto onoga koji je preuzeo predsjedništvo ili u obće mjesto onoga izpitnog povjerenika koji bi bio zaprečen izpitu prisustvovati.

Politička zemaljska vlast imade izpitno povjerenstvo pravodobno, to jest tako sazvati, da bude članovom povjerenstva moguće, dnevnike kandidata još i prije samog početka pismenoga izpita pregledati. Kod ustanovljenja tomu potrebnoga vremena, treba se držati načela, da se u jedan dan dnevniči od barem deset kandidata pregledati mogu. Zamjenik izpitnih povjerenika imade se samo za slučaj potrebe i vrieme trajanja te potrebe prizvati.

Predsjednik rukovodi ukupno izpitno poslovanje i njemu pripada stavljati pitanja iz ma bilo kojeg izpitnog predmeta, a sudjeluje kod klasifikacije na niže pobliže navedeni način.

Svaki izpitni povjerenik izpituje samo iz one hrpe predmeta, za koje je pozvan u povjerenstvo.

Predsjednik ili koji od povjerenika nesmije sudjelovati kod izpita takovoga kandidata s kojim bi bio u krvnom srodstvu ili pašanstvu. U takovom slučaju se imadu i pismene radnje kandidata samo po ostalim članovima izpitnoga povjerenstva ocjeniti, ustmenom se izpitu pako imade prizvati zamjenik izpitnih povjerenika.

Izpit počima svuda na prvog utorka mjeseca rujna, u 9

sati prije podne. Prva dva dana namenjena su pismenim izpitom, zatim sledi ustmeni izpit.

Ovaj se u pravilu obdržaje najprije u šumi, a zatim u zatvorenom prostoru.

Predsjednik može ipak, s obzirom na vremene prilike, odrediti obdržanje izpita u šumi i nakon ili i za samo vrijeme ustmenog izpita u zatvorenom prostoru, prekinućem istoga.

Dan prije polaganja pismenoga izpita, imadu kandidati predsjedniku sgodnjim načinom dokazati svoj indentitet, a u slučaju, da su tek tim danom svršili propisanu praksu, dokazati i to, a podjedno se izkazati i o tom, da su položili izpitnu pristojbu, odnosno da su od plateža iste oprošteni, a napokon predati i propisani biljeg za svjedočbu.

Toli kod pismenoga, koli i kod ustmena izpita imadu se pitanja tako stavljati, da se uz primjereni obzir na temeljne struke, bude naročito praktični smjer imao pred očima, a prije svega i ponajpače treba uzeti u obzir one zadatke, što ih šumar kao upravitelj šumskog gospodarstva imade riešavati.

Predmeti izpita jesu:

1. Hrpa. a) Sadnja šuma, toli s obzirom na naravoslovne joj podloge, kao i s obzirom na uporabu u raznim konkretnim slučajevima.

b) Uporaba šuma, s obzirom na pravodobni i odgovarajući užitak, izradu i preradu šumskih proizvoda (šumsku tehnologiju i industriju), njihov transport, spremu i uredjenje.

c) Obći temelji običajnih službenih propisa za upravno šumsko čuvarsko osoblje — kao i radničtvo u uredjenom šumskom gospodarstvu.

II. hrpa. d) Izmjera i kartiranje šumskog tla;

e) Dendrometriju;

f) Uredjenje i računanje vrednosti šuma;

g) Osnuće i provedba šumarskih gradnja, u koliko su takove u običnom šumskom gospodarstvu potrebne.

III. hrpa. h) Čuvanje šuma i lova toli sa gospodarskog koli redarstvenog stanovišta, poznavanje onih zakonskih propisa

o šumarstvu, lovu i šumooobrani, koji vriede u onoj zemlji gdje kandidat boravi, zatim privatno pravo u koliko se odnosi na čuvanje prava vlastničtva i posjeda s osobitim obzirom na jednostavnije i u praksi češće deševajuće se slučajeve.

i) Uzgoj i obrana divljači i lov.

Za pismeni izpit, dostavlja ministarstvo poljoprivrede za svaki izpitni dan, po tri pitanja — zapečaćeno, koja se pitanja na dan izpita, neposredno prije samog početka izpita — u prisutnosti kandidata otvaraju. Od tih se šest pitanja odnose po dva na svaku od gori navedenih izpitnih hrpa.

Kandidati se nesmiju služiti inim znanstvenim pomagalima — do onih pomoćnih skrižaljka i zakona, koje im povjerenstvo u to ime daje ili dozvoli na uporabu. Za vrijeme izpita imadu se kandidati strogo — po dvojici izpitnih povjerenika nadzirati.

Čim koji od kandidata na koje pitanje odgovori, imade ukupni odnosno elaborat (koncept kao i možebitni čistopis) predati povjerenstvu.

Pismeni izpit traje svaki dan najdulje kroz deset sati. Po izminuću tog ustanovljenog vremena, imadu se kandidatom oduzeti ma i još nedovršene radnje.

Oni kandidati, koji su izradnje na sva stavljenia im pitanja već i prije izminuča utanačenog izpitnog vremena predali, moraju izpitne prostorije ostaviti.

Izradbe svakog pojedinog kandidata imadu prisutni izpitni povjerenici sašti i vlastitim pečatom tako zapečatiti, da se pojedini listovi — bez ozlede pečata ili uzice ne mogu ni izvaditi, ni novi dodati.

Dan poslije pismenoga izpita imadu izpitni povjerenici početi pregledavanjem radnja i to po mogućnosti što većim posješenjem.

Izpit u šumi obdržaje se na mjestu što ga predsjednik u to ime opredio, a neima za sve kandidate zajedno trajati dulje od jednoga dana. Pri tom valja uzeti osobiti obzir na poznavanje šumskih rastlina, njihove osebujnosti, zatim na sposobnost prosudjivanja stojbinskih i sastojinskih odnošaja, vještinu u *

riešavanju šumsko uzgojnih zadaća, izradi drva, putogradnji i šumskoj procjeni, kao i na poznavanje po šumarstvo i lov važnih životinja.

Ustmeni izpit u zatvorenim prostorijama jest javan. Kandidati polažu izpit alfabetičkim redom, a imadu se iz napred navedenih predmeta izpitati svaki dan najmanje njih po četiri. Izpit pojedinoga kandidata ne smije trajati dulje od dva sata. Izpituje se redom po rčama.

Po svršetku izpita imadu povjerenici, koji si o radnjama svakoga kandidata već i kod pismenih kao i ustmenoga izpita imadu sastaviti potrebne bilježke, o svakom kandidatu, po uspjehu pismenog i ustmenog izpita iz svakoga predmeta, vječati i glasovati. Kandidat dobiva onu ocjenu, za koju se svi povjerenici ili bar dvojica njih odluče. Ako se u slučaju razdvojenja glasova nepoluči ta većina glasova, onda i predsjednik glasuje s njima, a kandidat dobije onda onu ocjenu, na koju je predsjednik pristao. Ocjenjuje se svaki predmet napose — po jedinicama slijedeće skrižaljka :

Ocjena	Za predmete polag gori spomenute razdiobe								
	a	b	c	d	e	f	g	h	i
nije dovoljan	0	0	0	0	0	0	0	0	0
dovoljan	2	2	1	2	2	2	1	2	1
dobar	4	4	2	4	4	4	2	4	2
veoma dobar	6	6	3	6	6	6	3	6	3

Kandidat koji iz nijednog predmeta nije bio ocjenjen sa ništicom, dobiva red »dovoljan«, ako nije više od 25 jedinica postigao, ako li pako postigao 26 do uključivo 35 jedinica, onda dobiva red »dobar«, a ako je postigao preko 35 jedinica onda »veoma dobar«.

Kandidati koji bi za vrieme izpita od izpita odustali, imadu se smatrati, kao da se izpitu nisu ni podvrgli.

O priputu onih kandidata, koji nisu postigli dovoljan uspjeh k ponovnom izpitu, odlučuje povjerenstvo po slijedećim načelima:

1. Ako ja kandidat dobio samo iz jednog predmeta red nije dovoljan, onda se imade priputiti k ponovnom izpitu samo iz dotičnoga predmeta. Odlučiti se medjutim pri tom mora ili nadpolovičnom većinom glasova ili mjerodavnim glasom predsjednika, imade li se taj ponovni izpit protezati samo na ustmeni izpit iz dotičnog predmeta, ili takodjer i na pismeni iz odnosne hrpe predmeta.

2. Ako kandidat nije udovoljio iz dviju predmeta jedne izpitne hrpe ili i iz pojedinoga predmeta dviju različitih hrpa.

3. U svim ostalim slučajevima imade se kandidat priputiti samo ponovnom polaganju cijelog izpita.

4. Da li će kaodidat u slučajevima spomenutim pod 1 do 3. imati nastaviti i vodjenje dnevnika do dana predaje molbe za priput k ponovnom izpitu, odlučuje povjerenstvo načinom spomenutim pod br. 1.

Ocjena iz pojedinih predmeta, klasifikacija kao i zaključak u pogledu dozvole obnove izpita, sliede u tajnoj sjednici povjerenstva.

Ocjene u pojedinim predmetima, kvasifikacija kao i ini zaključci povjerenstva, imadu se po mogućnosti još na zadnji dan ispita, nakon ispita svih kandidata, u ispitnim prostorijama proglašiti.

Oni kandidati, koji su ispit bar dovoljnim uspjehom položili, dobivaju o tom po predsjedniku i povjerenicima podpisu, pečatom povjerenstva providjenu, propisno biljegovanu svjedočbu (po posebno propisanom obliku i sadržaju).

Oni kandidati koji izpit nisu položili, dobivaju posebno propisanu obavjest o uspjehu izpita.

Prisutnim kandidatima predaje predsjednik svjedočbu uz obavjest, zajedno sa povratom prilogah njihove molbe za priput

izpitu — odnosno i biljega — prigodom jur napred spomenuog proglašenja izpitnog uspjeha, a odsutnim se dostavljaju putem nadležne političke oblasti.

O svakom se kandidatu koji je ispit položio, imade po ispitnom povjerenstvu sastaviti posebno propisani izkaz o po- lučenim redovima iz pojedinih izpitnih predmeta.

Ovi se izkazi imadu putem političkih oblasti podnjeti mi- nistavstvu poljoprivrede.

Ponovno polaganje, bilo celog izpita, bilo izpita iz pojedinog predmeta, ili pojedine hrpe predmeta, dozvoljeno je najviše dva puta, i to u redovitom izpitnom roku, za koji se kandidat jur napred spomenutim načinom pravodobno imade prijaviti.

Ponovno polaganje izpita nejma se u svjedočbi zabilježiti.

O čitavom tečaju izpita imade se sastaviti propisani za- pisnik. On imade sadržavati osim jur u odnosnim skrižaljkama izkazanim podatcima, takodjer i tečaj vjećanja, zaključke povjerenstva, kao i možebitne koje osobite dogadjaje. Zapisniku valja priložiti takodjer i ispunjeni izkaz o redovima kojima su pojedini izpitni povjerenici svakoga od kandidata iz pojedinoga predmeta ocjenili.

Za vodjenje tog zapisnika imade politička zemaljska oblast povjerenstvu dodieliti posebnog perovodju.

Zapisnik imadu potpisati predsjednik, izpitni povjerenici i perovodja, te ga onda putem zemaljske oblasti, uz priklop po- sebne, po ovoj oblasti sastavljene pregledne skrižaljke, pripo- slati ministarstvu poljoprivrede.

Svaki kandidat imade prije početka izpita, odnosno po- novnoga izpita, izpitnu pristojbu od K 30 uplatiti kod dotične c. i kr. zemaljske blagajne, a odnosnu namiru o tom predati predsjedniku izpitnog povjerenstva. Ova se namira imade pri- klopliti izpitnom zapisniku.

Oprost plateža ciele ili polovice ispitne pristojbe može u osobitim obzira vriednim slučajevima podieliti ona nad- ležna zemaljska vlada, gdje kandidat svoje stalno obitalište imade.

Molba za taj oprost imade se zajedno sa molbom za pri-pust k izpitu — nu ipak posebno — podnjeti.

Siromaštvo kandidata, a u slučaju da su treće osobe po zakonu obvezane uzdržavati ga, takodjer i siromaštvo ovih, valja dokazati svjedočbom o imućtvu, izdanom po obćinskom poglavarstvu onoga mjesta, gdje se molitelj zadnje vrieme zadržavao.

U molbenici za oprost i u svjedočbi siromaštva treba da su navedene i potvrđene sve one okolnosti na kojima je siromaštvo osnovano.

Političkoj zemaljskoj oblasti pristoji pravo, po vlastitoj uvidjavosti, u pojedinim slučajevima potražiti od molitelja još i dalje dokaze o njegovu siromaštvu ili ih i ureda radi dobaviti.

Oprost od plateža ciele ili polovine izpitne pristojbe, može se podieliti kandidatu uz iste gori navedene uvjete, takodjer i kod ponovnog polaganja ispita.

Kandidati koji za vrieme polaganja izpita od ovoga odustanu, nemaju prava na povratu uplaćenih izpitnih pristojba.

Oni članovi izpitnoga povjerenstva, koji svoje sjedište nemaju u mjestu obdržanja izpita, dobivaju za put od svoga sjedišta do mesta izpita i natrag, odštetu u ime putnih troškova i to, ako su državni činovnici, propisane, a inače pristojbe padajuće državnim činovnicima VIII. nadnevног razreda. Osim toga dobivaju izpitni povjerenici još i počam od dana, za kada je izpit urečen, za svahi dan dok izpit traje, a oni ispitne poslove obavljaju, u koliko nisu državni činovnici, dnevnicu od K 16, ako li su pako državni činovnici, onda K 8, ali im u posliednjem slučaju, — u koliko im je sjedište izvan mesta gdje se ispit obdržaje — pripadaju još i propisane normalne dnevnice.

Za one dane za vrieme izpita, u kojima izpitni poslovi miruju, nedobivajn izpitni povjerenici izpitne pristojbe, nu oni izpitni povjerenici, koji svoje sjedište imadu izvan mesta obdržavanja izpita, dobivaju i za ove dane dnevnice, i to: državni činovnici propisane redovito im pripadajuće, a ostali onakove što idu državne činovnike VIII. činovnog razreda.

Napred spomenute odredbe o naknadi putnih troškova, odnašaju se takodjer i na zaračunavanje troškova vožnje tamo i natrag iz mjesta gdje se izpititi obdržavaju, pak do mjesta u šumi, s tom preinakon ipak, da onim izpitnim povjerenikom, koji nisu državni činovnici, za taj dan nepripada zaračunanje dnevnice, već samo izpitna pristojba, državnim činovnicima pako uz propisane dnevnice još i izpitne pristojbe.

Troškovnici vrhu svih tih pristojba — pripadajućih pojedinim članovima izpitnoga povjerenstva, imade se po zaključku izpita, odgovarajuće pristojbenom i dnevničnom iznosu, uz priklop propisno biljegovanih namira, predložiti političkoj zemaljskoj vlasti na preizpitivanje — da ih onda c. i kr. ministarstvo poljoprivrede doznačuje na izplatu.

Ministarstvo poljoprivrede dopituje uz to političkim zemaljskim vlastima u ime troškova i režije tih izpita — posebne paušalne iznose od dvije krune za svakoga kandidata.

Izašalje li se i od strane samoga ministarstva poljoprivrede, kojemu tih izpita posebni ministarski izaslanik (povjerenik), tad ovomu pripada nadzor nad sveukupnim izpitom.

Oni šumarski tehničari, koji su dobrim uspjehom položili onaj izpit koji je ministarskom naredbom od 6 srpnja 1903. propisan za kandidate kojeg činovnog razreda u državnoj šumsko-upravnoj, odnosno šumsko-tehničkoj službi kod političke uprave, oprošteni su od polaganja ovom naredbom propisanoga izpita.

III.

Izcrpiv time sadržaj i propise naredaba — propisanih u predmetu polaganja t. z. šumarskih državuih izpita u Magjarskoj kao i Austriji preostaje nam sada samo još iztaknuti — i ona temeljna načela, odnosno propise, u kojima se ove naredbe bitno razilaze od propisa sadržavnih, u još i sada u nas u krieposti stoeće naredbe kr. hrvat.-slav.-dalm. zemaljske vlade od 18. listopada 1886. br. 33084., a te jesu:

1. U Austriji su za kandidate državne šumske uprave propisani posebni državni izpit — koji se obdržavaju jedino kod ministarstva za poljoprivrednu u Beču — u smislu ustanova gori spomenute naredbe od 6 srpnja 1893. o izpitu za šumsko-tehničku državnu službu (Verordnung betreffend die Prüfung für den forsttechnischen Staatsdienst).

2. Toli u Austriji koli po Magjarskoj naredbi pripuštaju se načelno ministarskim šumarskim državnim izpitom samo takovi kandidati, koji su svršili propisane strukovne nauke kao redoviti slušači na c. i kr. visokoj školi za kulturu tla u Beču, odnosno kr. ug. visokoj školi za šumarstvo i rudarstvo u Ščavnici.

2. Od kandidata, koji reflektiraju na mesta u državnoj šumskoj upravi, odnosno u šumsko-tehničkoj službi kod c. i kr. političke uprave u Austriji, zahtjeva se napose i to, da su prije samog polazka visoke škole proboravili bar godinu dana u praktičnoj šumarskoj službi.

4. Izpit u Austriji dieli se u pismeni izpit — zatim praktični izpit u šumi i u ustmeni izpit u zatvorenom prostoru.

5. U Austriji su predmeti izpita podijeljeni u posebne rpe — a za svaku je takovu rpu imenovan i posebni izpitni povjerenik — a smjer izpita imade biti naročito praktični.

6. Za pismeni izpit opredeljena su u Austriji po dva dana — a kandidati imadu riešiti po šest pitanja. — Svako se pitanje daje napose, te se imade i posebno riešiti u stanovitom unapred opredeljenom vremenu. U Magjarskoj traje pismeni izpit samo jedan dan — a zadana su samo po tri pitanja na riešenje.

7. U Austriji je sam način klasifikacije kandidata potanko propisan. Svaki se kandidat posebice ocenjuje — podjedno mu se odmah nakon položenog izpita i obavljene ocjene i uspjeh proglašuje.

8. U Austriji može kandidat eventualno izpit i samo iz stanovite hrpe predmeta ob-

n o v i t i (popraviti), nu više od dva puta nemože u obće izpitu pristupiti.

9. Izpitno se povjerenstvo u Austriji sastoji osim predsjednika i dvojice šumarskih tehničara još i jednoga upravnog a č i n o v n i k a (pravnika) iz statusa osoblja ministarstva poljoprivrede.

10. U A u s t r i j i se ministerijalni državni izpiti obdržavaju načelno s a m o j e d a n p u t — a u Magjarskoj dva puta u godini.

11. U Austriji mora kandidat molbi za priпуст k izpitu priložiti osim poslovnog dnevnika o praktičnom dvogodišnjem službovanju još i k r a t k i v j e k o p i s.

12. Obseg izpitnih predmeta najjobširnije je opredeljen austrijskom ministarskom naredbom.

* * *

U koliko se kod izdanja naše nove naredbe o obdržavanju tih državnih izpita već i obzirom na činovništvo državne šumske uprave u Hrvatskoj i Slavoniji, u prvom redu bude moralo uzeti obzir na postignuće podpune ravnopravnosti našega izpita s onim što je propisan i za kandidate državne šumske uprave u Magjarskoj — morati će svakako i naša naredba kao minimum sadržavati bar one propise, koje magjarsko ministarska naredba od 3 kolovoza 1904. propisuje — S druge strane to ipak neizključuje, da u našoj novoj naredbi usvojimo takodjer i mnoge dobre te po stvar koristne ustanove — austrijske ministarske naredbe od 6. srpnja 1893. da tim i za naše izpite, po mogućnosti izvojštimo valjanost i za one kandidate šumarstva — koji bi eventualno tražili mjesta u državnoj šumskoj upravi u Dalmaciji, Bosni i Hercegovini, odnosno da tamošnjim kandidatom omogućimo koli polazak šumarskih nauka toli i polaganje šum. državnih izpita u nas. To nam je dužnost a i pravo.

LISTAK.

Družtvene viesti.

Objava p. n. gg. članovom! Pošto društvena uprava želi dati priugotoviti družtvene diplome za onu gospodu članove, koji su do sada uplatili odpadajuću pristojbu, a diplome još primili nisu, to u svrhu da se nebi propustilo za kojeg od gospode članova priugotoviti diplomu, umoljavaju se sva ona gospoda, koja su pristojbu platila, da izvole čim prije na dopisnici priobćiti družtvom predsjedničtvu „dan i godinu kada su novac za diplomu pripisali družtvu“.

Podjedno umoljavaju se ona gospoda članovi, koji bi želili dobiti družtvenu diplomu, nu koji još nisu platili odnosnu pristojbu, da ju izvole čim prije uplatiti, jer se naknadno neće moći za pojedinca dati diplome priugotoviti.

† **Profesor Dragutin Ferdinand Hlava.** Na dne 2. studena t. g. umro je u Križevcima veteran medju članovi našega družtva, umirovljeni prvi i najstariji profesor šumarske struke bivšeg kr. šumarskog i gospodarskog učilišta, Dragutin Ferdinand Hlava u 69. godini života svoga.

Pokojnik rodjen 21. ožujka 1837. u Českoj Lipi, poticao je od stare razgranjene česke obitelji, od koje je bilo više vrstnih šumara. Početne je škole svršio u rodnom si mjestu, a gimnazijalne nauke u mladoj Boleslavi i Českoj Lipi. Imajući prirodjenu ljubav za šumarsku struku, stupio je 1. travnja 1855. god. u šumarski zavod u »Bieloj vodi« (Weisswasser), koji je te godine upravo svečano otvoren i u život stupio.

Na istom je učilištu školskih godina 1855/56—1856/57. svršio dobrim uspjehom šumarske nauke. Nastupiv odmah zatim u svojoj domovini — na 1 svibnja 1857. — službu pristava kod grofa Aichelburškog vlastelinskog nadšumarskog ureda u Bielohradu, služio je kasnije g. 1859. do 1861. kod grofa Waldsteina na imanju Dux-Oberleutendorf, a od 21./1. 1861 do 8./10. 1861. u českoj Lipi, na imanju grofa Kaunitza. Na uzornim tim imanjima imao je pokojnik najljepšu priliku upoznati se što svestranije sa šumarskim gospodarenjem i upravom. Napose je u pogledu gojitbe i procjene šuma stekao vrlo lijepo znanje i izkustvo.

Kada je onda g. 1860. mjeseca studena, svečano otvoreno i u život stupilo kr. gospodarsko i šumarsko učilište u Križevcima, nastalo je i pitanje glede popunjena šumarskih učiteljskih mjesta na tom zavodu —

a pri tom pade izbor i na pokojnika. Tako bude Hlava imenovan učiteljem šumarske struke, položiv kao takav službenu prisegu 29. listopada 1861. godine, a nastupio je službu 1. studenom iste godine, te onda kao takav službovaо kroz potpunih trideset godina, to jest, do školske godine 1892., te je na 1. studena 1891. tamo, osobito liepim načinom proslavlјena i tridesetgodišnjica njegovoga izvrstnoga i uspješnoga učiteljskoga službovanja.

Kao profesor vršio je pokojni Hlava svoje zvanje svedj najvećom ljubavlju i savjesnošću, te je za to svoje savjesno službovanje stekao i više priznanica. Bio je jedan od prvih i najstarijih (od g. 1876.) članova našega društva, a u svoje doba i marljiv suradnik „Šumarskoga Lista“, kao i raznih njemačkih i českih stručnih časopisa. Kao poznati i iskusni stručnjak bio je njeko doba i u povjerenstvu za obdržanje šumarskih državnih izpita, sudjelovao je kao vještak u mnogim šumskim regregacijama, procjenivao kao takav mnoge šume diljem Hrvatske i sastavljaо za njih i šumske gospodarske osnove. Jedno je vrieme upravljao i šumama grada Križevca, a za mlađih se dana rado bavio i lovom. Godine 1884. napisao je i izdao i posebno djelce „Odgojivanje vrbe“.

Kao učitelj bio je očinski odan povjerenoj mu mlađeži — a više je stotina naših hrvatskih šumara pod njim svršilo šumarske nauke u Križevcima. Susretljiv i iskren drug, svatko ga je štovao i volio. Bio je dva puta oženjen, te ostavlja uz razcvjetljenu udovu, tri kćeri i dva sina.

Sprovod obavljen je uz sveobče prisustvo Križevčana, profesorskog sabora kao i slušaoca kr. gosp. učilišta, u petak dne 3. studena t. g. Pokoj mu plemenitoj duši, a njegov će spomen biti trajan medju hrvatskim šumarima.

† **Nadšumar Dragutin Nanicini.** Na dne 3. studenoga, izgubilo je hrvatsko-slavonsko šumarsko društvo i opet jednoga svijih nastarijih, (od g. 1880) te po družveni razvoj vrlo zaslужenih članova. Toga dana jutrom oko 11. sati umro je u 50 godini dobe svoje nakon dulje težke bolesti Dragutin Nanicini šumarnik vlastelinstva djakovačkog. Još na prošloj glavnoj skupštini u Vinkovcima bio je uz nas — a sada ga eto već krije hladni grob. Smrt vriednog tog stručara i patriote u pravom smislu rieći, duboko se kosnula mnogobrojnih njegovih prijatelja i znanaca, a napose žalobno će odjeknuti u krugovima hrvatskih šumara, koji u njemu izgubiše odličnog pobornika i prijatelja čistog značaja, vanrednog poštenja i pravdoljubnosti. Njegovom je smrću nastala osjetliva praznina u krugu naših prvaka pobornika na polju hrvatskog šumarstva.

Pokojnik rodom iz Karlobaga (10./4. 1856.) posvetio se nakon svršenih realnih nauka u Gosiću i u Zagrebu šumarstvu, svršiv u to ime

g. 1879. kr. šumarsko učilište u Križevcima — gdje se već i kao djak izticao svojom čeličnošću i ozbiljnošću. Nastupio je zatim praktičnu šumarsku službu i to najprije u Otočcu, zatim kod, I. i II. banske imovne obćine i grada Petrinje, nu tražeći širje i slobodnije polje djelatnosti stupi g. 1889. u službu vlastelinstva našičkoga — a g. 1893. u onu vlastelinstva biskupije djakovačke.

Od kuće siromak, već se u mladosti naučio pregarati i štediti. Od svojih je usta odkidao i na stranu spremao, ne za sebe nego za svoj narod i domovinu. I time je tečajem dvadeset i pet godišnje poštene i mučne službe — samac neženja — privredio za naše okolnosti prilični imetak — od kojih 40.000 kruna, koji je oporučno sav ostavio za osnutak zaklade za izučivanje hrvatskih obrtnika i trgovaca.

Sav mu život bijaše neugasiva želja za srećom i napredkom Hrvatsva, u tom je smislu vazda djelovao i pisao. Bio je vjerni suradnik „Šumarskoga lista“, a redke su bile skupštine našega družtva — u kojima pokojnik nije i djelotvorno sudjelovao. Godine 1898. izdao je i poveću samostalnu studiju „Imovne obćine u bivšoj vojnoj Krajini“ — skojom se je dosta neprilika zadobavio. Osjećaje svoje najpasnije je izrazio i poslednjim njegovom časovima života na samrtnoj postelji riećima „Zadnja je moja želja, da Hrvati i Hrvatska sretni budu“.

Mrtvo je telo ovog požrtvovnog Hrvata šumara, sahraneno dne 5 studena na djakovačkom groblju. Kondukt je vodio presvjetli Cepelić uz asistenciju. Prisustvovalo je uz sve djakovačko svećenstvo sa presvetlim biskupom drom. A. Voršakom, sva mjestna školska mladež, obrtna družtva, vlastelinsko šumarsko osoblje i činovničtvvo sudbeno kotarsko i porezno, svi odvjetnici i mnogobrojno gradjanstvo svih stališa. Na grobu mu je držao kratko spomen slovo profesor dr. Rittig, u kojem je iztaknuo pokojnikove vrline.

Pokoj mu plemenitoj duši i mir pepelu u ljubljenoj hrvatskoj grudi.

† **Kr. žup. šum. nadzornik u m. Ivan Kadleček.** Na dne 15. studena umro nakon duge težke bolesti, a na dne 16. pokopan je u Vukovaru Ivan Kadleček, kr. um. žup. šumarski nadzornik I. razreda, u 68. godini života. Do vječnog počinka odpratiše obće štovanog pokojnika sveukupno mjestno činovničtvvo kao i mnogobrojno obćinstvo. Pokojnik rodio se 18. travnja 1837. godine u Svetloj u Českoj. Svrsio višu realku u Pragu, ode zatim na za onda na glasu c. i kr. šumarsku akademiju u Mariabrunu kod Beča, gdje je svršio šumarske nauke. Godine 1857. stupio je u službu kao šumarski vježbenik kod šumske uprave, tadanjeg naukovnog dobra u Kutjevu, gdje je službovao sve do 10. svibnja

1859., na što ga je c. kr. ratno ministarstvo imenovalo c. kr. šumarom kod petrovaradinske krajiške pukovnije br. 9. sa sjedištem u Kupinovu, u kojemu je svojstvu onda službovaо neprestano sve do kolovoza g. 1871. kad je prigodom prvog ustrojstva političke šumske uprave kod nas, imenovan kr. županijskim nadšumarom županije sriemske, sa sjedištem u Vukovaru. Tu je onda i ostao — sve do navršenja 43-godišnjeg svog službovanja. Godine 1894. prigodom organizacije šumarsko tehničke službe kod političke uprave, bude imenovan žup. šumar. nadzornikom I. razreda. a g. 1904. na vlastitu molbu umirovljen. Na dne 14. svibnja 1899. proslavio je pokojnik još u obiteljskom i prijateljskom krugu četrdeset-godišnjicu svoga vjernoga službovanja, kojom je prilikom više strano odlikovan i srdačno pozdravljen od mnogih štovatelja i prijatelja diljem županije. Pokoj mu vječni!

Osobne viesti.

Premještenja. Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, premjestio je iz službenih obzira kr. kotarskog šumara I. razreda Gjuru Demetrovića od kr. kotarske oblasti u Belovaru — onoj u Gospicu, te kr. kot. šumara II. razreda Budimira Strgara od kr. kotarske oblasti u Novom Marofu, kot. oblasti u Dugom selu.

Promet i trgovina.

Savezno sa onim što smo u predmetu naših ovogodišnjih veleprodaja u hrastovim šumama jur u poslednjem broju iztaknuli, izvestiti nam je sada prije svega još i o uspjehu, na dne 30. listopada kod gospodarstvenoga ureda gjurgjevačke imovne obéine u Belovaru obdržane dražbe. Ostali su pri tom dostaci, za srez „Panje“ sa 590 hrastovih stabala u procjenbenoj vrednosti od K. 18712·43 S. Benedik i sin iz Zagreba sa 30.555 K.

Za srez „Povelečki lug“ sa 275 hrastova u procjenbenoj vrednosti od K. 28494·03 S. Benedik i sin sa ponudom od K. 35.555, a za srez „Plavo“ sa 1630 hrastova u procjenbenoj vrednosti od K. 89.514·68 Filip Deutsch i sinovi iz Zagreba sa K. 158.990. Polučeno je dakle i opet prema procjeni od K. 136.721·14 ukupno K. 224.500 ili za 64·6% više!

Prilikom dražbe, održane na dne 6. studenoga t. g. kod gospodarstvenog ureda petrovaradinske imovne obéine u Mitrovici, postignut je sliedeći uspjeh:

Za srez I. „Varoš“, sa 1410 hrastova, procijenjenih na 173.318 K

dobljeno je 265.700 K., a ostao je dostalcem Josias Eisler i sinovi u Beču, viškom od 92.382 K.

Srez II. „Gjepuš“, sa 696 hrastova, procjenjenih na 41.070 K., dobljeno je 65.180 K., ostao je dostalcem Josias Eisler i sin, viškom od 24.110 K.

Srez III. „Radujska“ sa 985 hrastova, procjenjenih na 65.589 K., dobljeno je 107.338 K.; dostalac je tvrdka „Holzhandels-Actien-Gesellschaft. Budapest sa viškom od 41.739 K.

Srez IV. „Radjenovci“, sa 289 hrastova, povjerenih na 53.840 K., dobljeno je 70.867 K., dostalac je „Mohr et Comp. Mancheim“ sa viškom od 17.027 K.

Srez V. „Vratična“, sa 462 hrasta, procjenjenih na 52.019 K., dobljeno je 92.763 K., dostalac je „Hermann Wanner et Comp. Beč“, sa viškom od 40.744 K.

Srez VI. „Vratična“ sa 600 hrastova, procjenjenih na 38.480 K., dobljeno je 70.699 K., dostalac je „Filip Deutsch i sinovi iz Zagreba“ sa viškom od 32.219 K.

Srez VIII. „Varadin“, sa 876 hrastova, procjenjenih na 63.230 K., dobljeno je 97.200 K., dostalac „Hermann Wanner et. Comp. u Beču“ sa viškom od 33.970 K.

Srez IX. „Varadin“ sa 702 hrasta i 56 briesta procjenjenih na 45.998 K., dobljeno je 82.750 K. dostalac je tvrdka „Holzhandels-Actien-Gesellschaft, Budapest“ sa viškom od 36.752 K.

Srez X. „Matijevića“, sa 502 hrasta, procjenjenih na 3.157 K., dobljeno je 4550 K. dostalac „Mitrovačka tvornica tanina“ sa viškom od 1393 K.

Za ukupno 6.522 hrastova i 56 briestovih stabala u procjenbenoj vrednosti od 536.711 K. dobljeno je 857.047 K., to jest 320.336 K., ili 60% iznad procjene.

Srez VII. „Vratična“ sa 112 briestova, procjenjenih na 2440 K. ostao je neprodan.

Na dne 13. prosinca, t. g. obdržavati će se kod gosp. ureda imovne obćine u Petrinji dražbena prodaja od 3028 komada hrastova iz šuma druge banske imovne obćine, područja šumarije Dubica, u procjenbenoj vrednosti od 216.964 krune.

Uspjesi dražba, obdržanih na dne 4. studenoga kod poglavarnstva grada Varaždin (239 hrastova u procjenjenoj vrednosti od 7.791 kruna) i na dne 20. studenoga, kod kr. kotarske oblasti u Jaski (600 hrastova u procjenjenoj vrednosti od 8857 kruna), a na dne 29. studenoga u Ludbregu (3671 stabla, u vrednosti od 207.973 krune) nisu nam još dojavljeni.

* * *

Osvrnemo li se sada nakon zaključka ovogodišnjih veleprodaja, na obće stanje naše šumske trgovine u g. 1905. to nam je prije svega iztaknuti, da ovogodišnja trgovalčka kompanija započela bila u obće uz dosta povoljne uvjete.

Ciene hrastovine u Franceskoj ostale su kroz čitavu godinu, u koliko se to naše proizvodnje tiče, ne samo povoljne, već su dapače djelomično i porasle, napose one za slavosku hrastovinu.

Neznatni preostatak proizvodnje francuzkih dužica iz g. 1904. uz ponestajenje američke zalihe i oteščani dovoz ruske robe, uslijed japansko-ruskog rata, uplivahu, da su i dužice pridržale dobru cenu, te n. pr. i mjeseca rujna izveženo je iz Rieke u Cetę 210.740 komada, a u Marsilju 341.261 komada naših dužica. Hrastova laktovina t.z. parižka roba bolje provenience, što se je izvezla iz naših krajeva, našla je uz dobru cenu dobru prodaju. Hrastovi surovi frizi našli su takodjer dovoljno kupaca i to uz visoke cene ne samo u tuzemstvu već i u Njemačkoj, a uzke robe izveženo je i u Belgiju. Hraslova gradja tražila se kroz čitavu godinu i to uz dobre cene. Manje se je izvezlo hrastovih trupaca, naročito spao je taj izvoz znatno u Francuzku i Belgiju. Pilane razprodale su većinom već svu staru zalihu, te sada marljivo izrađuju još i ostatak do konca o. g. pogodjene robe.

Sve veću važnost zadobivaju od dana na dan takodjer i naše bukove šume. Napose vrednost bukovih željezničkih podvlaka dolazi sve više do uvaženja toli u tu koli i u inozemstvu. Dok se popriječna trajnost hrastovih željezničkih podvlaka uzimlje sa 20 godina, to i dobavljači bukovih podvlaka danas već preuzimaju jamstvo od 15 godina — nu u istinu biti će ona i veća — dapače valjano izradjene podvlake iz dobrog bukovog materijala — dosegnuti će svojom trajnošću posvema hrastovinu.

Bukove dužice iz Albanije, koje su početkom ove godine sbog nizkih cieni i prevoznih stavaka — konvenirale na tržištu u Bari-u, te su se za to i u velikoj množini onamo dovezle, nisu se ipak, usprkos svega toga mogle prodati i to sbog svoje nepravilnosti u rezu, veličini i t. d. Dvije parobrodskе pošiljke tih duga, morale su se toga radi prodati kao gorivo drvo, i tako je uslijed toga nastala opet i veća i živahnija potražba za našim hrvatskim bukovim dugama.

Jača se bukovina reže često i za stube, na tavolette i testone i drugu laktovinu, kao i robu za proizvodnju pokućstva i to u surovom kao i parenom stanju. Zapeo je ipak u posliednje doba — i to uslijed nenadanih zapreka u parobrodarskoj svezi između Rieke i Sicilije izvoz bukovih daščica.

Dosta se tražio a i traži uz povoljne cieni napose za Italiju i bukovi ugljen.

Konačno možemo onda još i to iztaknuti, da je ove godine i izvoz drva iz naše Monarhije u Njemačku znatno poskočio. Od 1. siječnja do 1. rujna t. g. izveženo je naime iz Austro-Ugarske u Njemačku oko 11,855.000 met. centi gradjevnoga drva, zatim 3,226.000 met. centi laktovine i 255.000 bukovih željezničkih podvlaka.

U cijelosti dakle možemo reći, da je tekuća godina — toli za drvorječke koli i šumoposjednike bila dosta povoljna i sretna — a što budućnost nosi vidit će se takodjer već skorim.

10 milijuna šumskih biljaka.

Crni i bieli bor, omorike, ariš, jеле, weimutovce, kao i sve vrsti inostranih četinjača, a napose veoma krepke javore, hrastove, crvenu johu, bielu johu, breze, bukve, jasene, gledičije, akacije, briestove i t. d.

Divjake raznih voćaka za podlogu u cieplnjacima, kao i sve vrsti šumskih presadnica **prodaje** u poznato pouzdanoj kakvoći c. i kr. austro-ugarski dvorski dobavljač

Bela Farago

trgovina šumskog sjemenja i sjemenjara na paru uz topli zrak u
ZALA-EGERSZEGU u Magjarskoj

kod želj. stanice Varaždin, koja postaja za naručbe iz Hrvatske, Slavonije, Dalmacije i t. d. posebne povoljne željezničke odpremne pogodnosti omogućuju.

1632 jelovih, 56 omorikovih, 6030 bukovih, 479 javorovih

stabla, prodavati će se na dne 14. prosinca 1905. u 10 sati prije podne kod podpisanoga ureda putem pismenih ponuda u ukupnoj procjenbenoj vrednosti od 47.571 K 39 fil.

Prodat se imajuća stabla rasporedana su u 8 hrpah.

Pobliže dražbene uvjete mogu se svaki dan za vrieme uređovnih sati uviditi kod podpisanog ureda, koli u pisarna područnih šumarijah Ogulin, Plaški, Brinje, Drežnik, Senj, i Modruš, izim togā dostavit će se na zahtjev svakom interesentu bezplatno izkaz prodat imajuće količine, uz dražbene uvjete.

Ogulin 21. studenoga 1905. Šum gosp. ured ogul. imovne obćine.

SADRŽAJ.

	Strana
Odgovor na prigovore mojim pripomenkama k naredbi o saставku gospodarstvenih osnova za šume podvrgnutih javnomu nadzoru. Piše žup. šum. nadzornik V. Dojković	523—545
Propisi o polaganju šumarskih državnih izpit u Magjarskoj i Austriji.	545—564
Listak. Družvene viesti: Objava p. n. gg. članovom! — † Profesor Dragutin Ferdinand Hlava. — † Nadšumar Dragutin Nanicini. — † Kr. žup. šum. nadzornik u m. Ivan Kadlec.	565—568
Osobne viesti: Premještenja.	565
Promet i trgovina	568—570

Oglas.

Na temelju naredbe visoke kr. zemaljske vlade od 2./XI. 1905. broj 73.358. odjela za unutarnje poslove, kojom se odobrava drvosječna osnova za godinu 1905./6. prodavati će se putem javne dražbe dana 13. prosinca 1905. u 11 sati prije podne kod gospodarstvenog ureda imovne općine II. banske u Petrinji slijedeća hrastova stabla:

Područja kotarske šumarije	Šum. sreza		Za prodaju opredjeljeno			Opozka
	ime	okr.	komada hrastova	procijenjeno na m ³ gradiva	u vrijed- nosti kruna	
Dubica	Dvojani	VI.	1773	5190	106.960	Drvosjek udaljen od želj. stанице Dubica 3 km. Šaš 3 klm, Kostajnica 5 klm.
	Čadjavski bok	VIII. IX.	577	3215	99.942	
	Nartak	I.	678	759	10.062	
Ukupno .			3028	9164	216.964	

Obći dražbeni uvjeti.

1. Dražba će se obaviti isključivo ustmine ponude jedino na temelju pismenih ponuda (offerta).

2. Hrastovi pojedinih drvosjeka (hrpa) prodavaju se posebice.

3. Ponude (offerti) dobro zapečaćene primaju se kod potpisanoj ureda najkašnje do 11 sati prije podne na dan dražbe.

4. U ponudi valja naročito naznačiti, da su nudiocu svi uvjeti dražbe dobro poznati i da ih u cijelosti prihvata. Ponudi valja priložiti u ime žaobine (vadiuma) 5% procjenjene vrijednosti, koju svatu imati će dostalac kao jamčeyinu nadopuniti na 10% ponudjene kupovine. Osim toga dužan je dostalac od kupovine 0,2% uplatiti kao doprinos jubilarnoj zakladi za uzgoj djece šumarskih činovnika.

5. Ponuda (offert) veže nudioca odmah nakon prodaje, a imovnu općinu nakon odobrenja dražbe.

6. Predmet prodaje jest samo za tehničku porabu sposobna deblovina do 30 cm. debljine na vrhu, sve ostalo kao ovršci, ogranci i odpadci izradjenih stabala sačinjavaju vlastništvo imovne općine.

Izrezci iz debala, koji očišćeni od kore ne imaju punih 80% zdravog za tehničku porabu sposobnog drveta i koji se po obstojećim pešanskim trgovackim usancama obzirom na svoj oblik i druga svojstva ne mogu smatrati trupcima (Rundholz) ne smiju se u cijelosti izsječe izvlažati, nego se moraju na licu mjestu izraditi bud na njemačku bačvarsku robu ili francesku dužicu.

Izradba gula za tanin, kocaka za taracanje, materijala za ograde, kolja i druge sitne gradjevine sortimente nije dozvoljena.

7. Ostali dražbeni uvjeti mogu se saznati za vrijeme uredovnih sati kod potpisatog ureda i kod kot šumarije u Dubici.

Petrinja, dne 10. studenoga 1905.

Šumsko-gospodarstveni ured II. banske imovne obćine.

Objava

„Hrvatski šumarsko-lovački koledar“

za g. 1906. dovršen je, te će se predplatnikom za kratko vrieme dostaviti. Nove na-ručbe primaju se dok zaliha traje; a neka se izvole upraviti na podpisanoj.

Koledar preporučila je visoka kr. zem. vlada područnim oblastima i šumarskim uredima, kao prikladan za šumarsko, a naročito i lugarsko osoblje. Cijena je kole-daru po komadu 2 K. 40 fil.

U Zagrebu mjeseca studenoga 1905.

Andrija Borošić,
kr. zem. šumarski nadzornik.